

MEGJELEN MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési feltételek:
 Egész évre ... kor. 20.—
 Félévre ... » 10.—
 Negyedévre ... » 5.—

Egyes szám ára 40 fillér.

A HÉT

POLITIKAI ÉS IRODALMI SZEMLE.

SZERKESZTI KISS JÓZSEF.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST,
VIII., Népszínház-utca 22. sz.

Telefonszám »József« 527.

Hirdetések
felvétele ugyanott.

— © — Budapest, október hó 20. — © —

Krónika.

Mérleg.

— okt. 18.

»A csapatok hangulata kitünő« — ez volt a rezüméje az ankétnek, amit a minap Budapesten tartottunk. Egy csomó tartalékos tiszthez fordultunk: milyen indulatokkal menne a harctérre, és ahogy e lelki házkutatás végére értünk: elborulhattunk, hogy a budapesti ember még mindig a régi Kokoriko király, — autón jár és Stirnerre esküszik, Párisban vasalja az ingeit és Walter Patert olvassa... és az első alkalmas pillanatban féllábra áll és harciasan üvölt: kokoriku! Kokoriko király — a tanultabbak közül való — így beszélt:

A mérleg futja: a tagadhatatlan értékpusztulás kiegyenlítődik a háboru purifikatórius hatásaival. Ausztrália — például — ma az utópisták Freilandja, az élete: a demokrácia államregénye, teljén van minden politikai és erkölcsi kifejlődésnek és Franciaország olybá tűnik fel mellette, mint Gulliver az óriások közt és Alfred Buchanan, az ausztráliai törvényhozó mégis attól tart, hogy az ország feltétlenül az elposhadásnak megy elejbe, ha nem váltja meg egy ordinaré, véres háboru. Mit szóljunk mi? — Itt minden ingoványokon áll, ami másutt az evolúció méhében született, az itt a rablás, a spekuláció rózsafáján termett, kávéház, templom, erkölcs, kultúra, jogrendszer, — mind, mind hitelre épült és mindennap egy másiknak udvarán perdül meg a dob, az emberek úgy vannak az ideáljaikkal, mint egymással: alázatosan léveszik a kalapjukat, de magukban azt gondolják: »ismerlek, jómadár, engem nem csapsz be«. Hatvanhétben államéletre rendezkedtünk be és csináltunk magunknak egy új stílust, de az uralkodó politikai szerkezet a vármegye maradt, és a város és a vármegye közt mi van?... Végláthatatlan, szikkadt pusztaság, lecsapolatlan vadvizek és őserdők, amikben menthetetlenül ki vagyunk téve a század ichtyosaurusainak: a kartelleknek és bankoknak, és a négy tröszt, a föld, a pálinka, a baktérium és a közgazgatás, mint négy irtózatot haramia áll az utunkba. Mi, ha belépusztulunk, se hiszünk már semmiben, magunkban a legkevésbé, és publikus dolgokban, bármikben, úgy vagyunk, mint hogyha hamis kártyások közé ültünk volna játszani. És — lám — a háboru puszta hírére megkezdődött a nagy superarbitrierung az értékek közt; ma még csak a tőzsdén, de a folyamat

feltartóztatlanul hömpölyög előre és a férges veszni fog. Egy véres özönviz kell előbb... aztán »eljöhet a Noé bárkája, mely egy új világot zár magába«. Erre a háborura szükség van, ahogy minden háborura szükség volt, ami a földkerekségen valaha elzugott. Rudolf Steinhmetzet idézem, a Háboru filozófiáját: jeder einzeln Krieg sei ein Notwendigkeit gewesen, könne aus der Weltgeschichte nicht weggedacht werden. Képzeld el Magyarországot történetét a mohácsi vész nélkül, Rákóczi nélkül, 49 nélkül! Aztán: maga a háboru se az a rettentő vágóhid, ami azelőtt volt. Azelőtt: egy egész ország, olykor: egy világrész volt a háboru színhelye, az ellenséges hordák — gondoljunk Dzsingisz kánra, vagy a Napoleon téli hadjáratára — felgyújtottak mindent, ami az utjukban állott, irgalmatlanul söpörtek végig minden értéken... Ma? Ma a harc szintere egy mező, egy óriási rét, a hadmozdulatok üteme kizárja a dulást és fosztogatást, az asszonyok és gyermekek életét biztosítja — nem a nemzetközi konvencziók légiója, az első, ami a háboru tüzeiben elég: a papírjog, hanem az, hogy a modern hadseregnek nincs ideje a nem kombattáns elemek ellen. És a pszichológiai okok: gyerekkorunk képzelődései, meséi, könyvei a tudat alatt alagutat vájtak maguknak, bennünk maradtak, olyanok mint egy látens tuberkulózis, — a beteg nem is tud róla, de az első infekció aktivvá teszi. És ezeknek a motivuma mindig ugyanaz volt, a vér, a háboru, bórharisnya, a scalp, a pásztorfiu, aki óbesterre lett; az antiszociális ösztönök nem haltak el teljesen: egy unczia még csörög bennünk a prehisztórikus ember véreből, és ez a biológiai romantika az első ágyudörgés után tevőleges tényezővé lehet. És mindehhez vegyük hozzá, hogy a harctér itt: a Kelet és a forró, misztikus, álmos föld, a maga titokzatos kultúrájával, delejes erővel vonzotta mindig a nyugati fantáziákat; és míg ama történelmi *je ne sais quoi* azelőtt a tornyok és kupolák felé hajtotta a nomádlakókat, Nyugat felé a keletieket, — ma Keletnek irányul a történelem, a méla, elmaradt tájakra, bégek és goszpódárok felé, és a harcos kalandorok álma-vágya — oh, Jókai, te is hibás vagy itt! — az odalisk. De visszatérek: Magyarország csak nyerhet a háboruban, ha egyebet nem, azt, ami elvész benne.

... S mindegyre — újból — el kellett mondani a következőket:

A háboru nyomában nem jár tisztulás. De jár: éhség és nyomor, és a dögvész, amely — békében — csak álmainkban kísért, orvul fojt meg, mint az arab

mesében a démon a gyermeket, világos nappal áll elénk : »gyöpre hires«. Abban a perczen, amint a temesvári vagy szerajevói hadtest a *hadak útjára* siklik, abban a perczen tizezer exisztenciának vége, — »csukjuk be a boltot, fiam«. Az élelmiszereket vagonokban viszik a tábor után, ami vállalkozás, élelmiszer-termelés van, a ló-, hus-, zsír-, liszt-, cukor-, gyümölcs-spekuláció, az mind a milicziánál keresi az érdekeltséget és a muzsák elnémulnak a háboruban, de az aranyak nem... az arany dudolását a bombák koncertjében is meghallják, akiket illet. A háboru a legjobb piac, — készfzető tömegfogyasztás ; itthon pedig ijesztően szöknek fel az élelmiszerárak, a commune borzalmi támadnak fel, a párisi éhínség reprize — Pesten, penészszel és patkányzsurokkal ; és a hatósági ármegállapítás illuzóriussá lesz ; a kereskedők krimicsaut csinálnak a gyomrunkkal. Már pedig az »állam támasza és talpköve« nem a tiszta erkölcs, hanem a teli gyomor. A dinasztiki és katonapártok — igaz — a szaván akarják fogni a szociáldemokráciát a nemzeti Himnuszszal.

Bebel az utolsó csepp véréig oltalmazza Németország területi integritását, Jaurès a kardjára csapott : jaj annak, aki Elzász-Lotharingiáról valaha lemond, Ferri, Wanderwelde is így beszélt és Kolozsvár piacán Bokányi Dezső is eldobta a hazátlan bitangság pose-át, — nos, a hadseregek ezt az utolsó ultima ratiót akarják kijátszani : az államhatárok veszélyeztetve vannak, halljuk a Himnuszt, fujjon be Anatole France a Barrès sipjába !... De a »halljuk, halljuk«-ra ma megjött a válasz, a proklamáció, amit a szociáldemokrácia »királyi papsága«, a nemzetközi iroda intézett a világ proletárjaihoz. Marad még az : hogy a háboru a közkérdésekhez lóditja az »indifferensek« érdeklődését, az elite-tömegeket, akik eddig procul negotiis éltek és e — passzivitásból kilépő — sulyok egyszerre felborítják a politikai erők egyensúlyát. Talán itt, ebben lehetne keresni a háboru purifikatórius hatását, — de a következmény itt is csak politikai, és már Werner Sombart is tul van azon, hogy rezsim- és kormányserétől, bármily forradalmi legyen is az, dekadenciát, vagy regenerálódást várjon. »Nem tudom elképzelni, hogy egyetlen egy tudóst, vagy író, művészt akadályozhat a kormányrendszer abban, hogy tudós, vagy író, vagy művész legyen.« És nem tudom elképzelni, hogy Németország indusztrialitása aszerint mutathatna előretörő vagy hanyatló tendenciát, amint vörös vagy fekete kormány áll az élén. Belgium gondolatpályáján a klerikalizmus teherhordói közlekednek és az ország mégis a kapitalizmus aranyhányója.

»Dankt Gott mit jedem Morgen,
Dass Ihr nicht braucht fürs Reich zu sorgen.
Ich halt es wenigstens für Gewinn,
Dass ich kein Kanzler bin.«

— a háboru után ezzel vonulnak obsitba a közélet tartalékosai nálunk is, és minden marad a régiben ; még azt a hitet is elvesztjük, hogy egy nagy háboru mindent megtisztíthat.

Lengyel Ernő.

Utcza.

Az öregek mind messze mentenek,
S bus topolyfákban kéklőn kéklenek.

Az esti csillag nem reájuk int,
Nyugosznak ők már a szívük szerint.

Az esti árnyék nem rájuk borul,
Árnyékká lettek árnyéktalanul.

Az öreg torony a távolba néz,
Csillog a tornyán a holdtól a réz.

Sip a kis utcza, billentyű a ház,
Esti szél rajta egy dalt fuvoláz.

Falu Tamás.

Nellike gyógyul.

Irtta : KÓBOR TAMÁS.

I.

Nellikéről kisült, hogy nagyon beteg, hát föl-pakolták a gyorsvonatra és vitték egy kis hegymögötti faluba, az öreg bácsihoz, meg az öreg nénihez gyógyulni.

A Nellike betegségének csakugyan a legjobb orvosság egy kis falu, nagy csönd és igen öreg emberek társasága. Ha három esztendővel idősebb volna, akkor tán citromos Olaszországba küldték volna, egy derék boldog fiatal férj társaságában. De bizony a kis lány még nagyon kicsi volt az ilyen illatos, hosszú úthoz, mindössze tizenöt esztendő. És már szerelmes. Hát nem szörnyű betegség ez ?

Az úton a papa magyarázta neki :

— Ne félj semmit, kicsi lányom, nagyon jó dolgod lesz a nénikénél. Van ott egy gyönyörű nagy erdő, abba kedvedre sétálhatsz, küldünk zongorát is és a ládában szebbnél-szebb könyvek vannak. Nagyon hamar ki fogsz gyógyulni bolondos kis regényedből.

Nellike könyes szemmel hallgatta ezt a sovány biztatást, egyszer csak fölugrik últéből :

— Nini, papa, lónyáj ! Hát a lovak is legelnek nyájban, mint a marhák ?

— Hogyne, édes, csakhogy azt nem nyájnak, hanem ménesnek mondják.

— Jé, — csodálkozott Nellike egyre a lovakat nézve — aztán nem szaladnak el ? Sohasem láttam még ennyi lovat egy csomóban.

Apa szive örömben dobogott föl. Nini, hiszen már is vigasztalódott ! Nem lesz sok baj a gyógyulásával. De a vonat tovarobogott, a lovak eltűntek és Nellike szeméből ismét csöndesen pergett a köny.

Apa szive szorult az aggodalomtól. Milyen gyermek és milyen nő ! Babával fog még játszani, de, úgy látszik, nem felejtí el soha azt a bolondos kis regényét.

A kis állomáson egy legény várt rájuk a kocsival. A bácsi beteg, nem jöhetett ki, a néni meg ápolja, hát szintén nem jöhetett ki az állomásra. Apuska megcsókolta a kis leányt, mert egy félóra mulva érkezik a budapesti vonat, azzal mindjárt visszautazik. Bucsuzól még egyszer vigasztalta Nellikét, hogy nemsokára

meg fog gyógyulni. Nellike sokat sirt atyja nyakán, aztán fölszökött a kocsihoz és kérdezte:

— Van ezeknek a lovaknak nevük?

Az egyik a Bimbó volt, a másik a Büszke. A legény közéjük csapott, s míg a könnyű bricska repülve vitte a sima országuton, a kis lány érdeklődéssel nézte a lovak farkcsapkodásait és félhangon szölongatta őket:

— Bimbó, Büszke, Bimbó, Büszke...

Aztán megkérte a legényt, hogy adja át neki a gyeplőszárat, de csakhamar belefáradt. És akkor ismét gyűlt a szemébe a könny, s míg egyik kezében a napernyőjét tartogatta, másikával zsebkendőjét szoritotta arcához, elhatározta, hogy itt, ezen a szép vidéken hal meg.

II.

— Ne busulj, — vigasztalta a néni — lesz társaságod is, majd meglátod. Nagyon finom, nagyon művelt ur.

— Kicsoda?

— Kiss Péter, a tanító. Nagyon derék, tudós ember. Sakkozni is tud. Ha városi jön a faluba, mindig a Kiss Péter tanító mulattatja. Abizony.

— Fiatal ember?

— Hogyne.

— Szép?

— Hát, ami az arcát illeti, olyan, mint a többi finom ur. Az igaz, hogy egy kicsikét pupos.

Nellike összecsapta a kezét:

— Pupos? Jaj, de szeretném már látni.

És a néni nyakába ugrott.

— Édes néniem, hívja el rögtön a pupos Péterkét. Jaj, be szeretem én a pupos Péterkét!

A néni rendreutasította az illetlenségéért és küldött Kiss Péter urért. A lelkére kötötte azonban Nellikének, hogy vele szemben ne illetlenkedjék. Amit Nellike meg is fogadott.

A tanító ur még az iskolában volt elfoglalva. Nellike fogta az ernyőjét s végigsétált a falun. Az ablakokból köszöntgették a pesti kisasszonyt, aki mosolyogva fogadta s majdnem minden portába bekukkant, mert mindenütt talált valami nevezetést. Egy helyütt egy csomó gyerek volt együtt s homokból házat építettek. Nellike letette az esernyőjét és közéjük állt:

— Majd én megmutatom, milyen házat építetek.

A gyerekek szájukba dugták az ujjukat s mozdulatlanul bámészkodtak rá.

— Csináljatok egy nagy golyóbist, de jó keményre gyurjátok.

A gyerekek csak álltak, bámészkodtak. Az egyik vihogott, a másik ijedt szemmel nézett az idegen néniére.

— Hát mit tájtátok a szájatokat? Hamar fogjátok a munkához. Mert én vagyok a pallér, és aki nem dolgozik, azt megverem.

Erre a gyerekek, mintha csak összebeszéltek volna, megfordultak, s vesd el magad, lélekszakadva iramodtak tova.

Nellike boszusan fogta a napernyőjét, szédulta az építkezésüket s még utánuk kiáltotta:

— Megálljatok, majd ha nem lesz rajtam füző, úgy elcsiplek és megverlek; mint még soha. Illetlen, neveletlen népség!

S nagy haragjában visszafordult s ment hazafelé. Nem tudom, mi ötlött a szemébe. Ettől fogva lehorgasztott fővel járt.

— Bandi, Endre, Andor, András — variálgatta az édes nevet, s mikor betért a kis uriházba, az arca tele volt könnyel, s maga sem tudta, hogy sirt.

— Az istenért, mi bajod? — kérdezte a néni.

— Meglátszik rajtam? Képzeld csak, néni, meg akartam őket tanítani házat építeni s a szemtelenek elfutottak.

— Te kis bolond, ezért nem kéne sirni. No, gyere be, itt van már Kiss ur.

Nellike egy ugrással bent termett. A székről egy fiatal ember pattant föl és mélyen meghajolva köszöntötte:

— Aláz szolgája.

Nellike mind a két kezét nyujtotta elébe, aztán kíváncsian körülnézte, úgy hogy a szegény ember nem tudta, hová legyen zavarában.

— Igaz-e, hogy maga olyan szörnyen okos ember?

— Ó kisasszony, én csak egyszerű tanító vagyok.

— Be szeretnék én is tanítónó lenni; mindig megverném a rossz gyerekeket, és rossz gyerek mindig van. Maga is veri a gyerekeket?

— Én, kisasszony, ellene vagyok a botbüntetésnek.

— Nem is bottal, hanem kézzel: Kézzel sokkal jobban esik, nagyot csattan. Aztán mondja, mióta pupos?

A néni rákiáltott, a szegény ember belesáppadt, de Nellike neheztelve függesztette rájuk a szemét:

— Hiszen nem illetlenségből mondom. Én nem is szeretném magát, ha nem volna pupos.

Aztán tömérdek kérdésre kellett megfelelni a tanító urnak, aki igen együgyűnek érezte magát szemben ezzel a higanytermészetű kis lánnyal. Nem tudom, megismerne-e az utcán, mert lesütötte a szemét s a viláért sem nézhetett volna az arcába.

— Aztán mulatságos az a sakk?

— A legnemesebb játék, kisasszony.

— Maga meg fog rá tanítani.

— Igenis, kisasszony.

— Majd holnap elhozza.

— Most is nálam van. Ha valahová megyek, mindig magammal viszem a sakktáblát.

A szegény embernek már nagyon melege lett s vágyó pillantásokat vetett az ajtóra.

— Maga szeretne már elmenni, Péterke ur, bizonyára éhes. Hát menjen, mára már meguntam a beszélgetést.

Péterke csak azt mondta:

— Kérem, kérem — s mohón a kalapja után nyulva, távozott.

— Hallod-e, Nellike, ha te Pesten mindenkivel úgy beszélsz, mint a tanító ural...

— Ó dehogy, néniem, én csak azzal beszélek úgy, akit szeretek.

Még nevetett, de mikor a *szeretek* szót kimondotta, eszébe jutott az ő nagy fájdalma és keservesen kezdett sirni.

— Az istenért, mi lelt?

Csak sirt, sirt és a fejét rázta, hogy semmi baja. Vacsora után megcsókolta a néniét és szobájába ment.

Másnap reggel kimenőre öltözködött. A kezében levél volt. A bácsi rászólt:

— Kinek szól az a levél?

Nellike elhalványodott, de csak visszanyelvett.

— A bácsinak nem muszáj mindent tudni.

— De tudok ám mindent, s ha nem mutatod meg a leveledet, nem is fogod földadni.

— Akkor nem adom föl. Inkább széttépem.

De nem tépte szét, csak eldugta a keblében.

Tíz óra után jött a tanító ur, sakktáblával a hóna alatt.

— Haragszik rám? A néni azt mondta, hogy illetlen voltam; pedig én csak szeretem magát.

A szegény tanító ismét elpirult és nem tudott válaszolni. Szó nélkül szedte ki a figurákat s mutatta, hogyan kell fölállítani.

Nellikét nagyon érdekelte a sakk. Igen jól jegyezte meg magának, hogyan mennek az egyes figurák, de azért a huszárral csak úgy ment, mint a toronynyal, s igen jól mulatott a mestere báránytürelmén, melylyel a hibákat kiigazította.

— Ugy-e, maga engem nágyon butának tart?

— Ó kisasszony!

— Akkor tegyen nekem egy szívességet. Itt van egy levél (ezzel kihuzta kebléből, a tanító ur pirulva sütötte le a szemét), ezt adja föl. Az unokabátyámnak szól, de nem szabad senkinek se tudni, hogy irtam neki.

— Szívesen, kisasszony.

— Máskor is föladja?

— Amikor parancsolja.

— Maga nagyon jó ember és azért már nem boszantom többé.

Csakugyan, ezentul igen jól bánt a figurákkal, s komolyan játszottak. De amikor Kiss ur elszedte a második tornyát, végigsöpörte a táblát.

— Eh, így nem játszom.

Igy mult el az idő.

Nellike majd sirt, majd nevetett. Sűrűn küldte a leveleket Kiss urral, de választ hiába várt. A második hét után úgy érezte, mintha megtört volna kicsi szive, s már nincs messze a halál.

— Péterke ur, — kérdezte egyszer, mikor az egy igen ravasz finálét mutatott neki — volt már maga szerelmes?

Péterke ur elejtette a királynét, amit a kezében tartott és halotthalvány lett. A melle zihált, a szeme könybe lábadt. Alig tudott szóhoz jutni.

— Miért kérdi ezt, kisasszony? — hörögte végül és fölkel.

— Mert az rossz, nagyon rossz — sirt a kis leány.

A tanító ur megrendült. A szegény félszeg embernek bátorsága támadt megfogni a kis lány kezét és a szeme tekintetét kutatta.

— Szegény, pupos ember vagyok, — szólt remegő hangon — nekem szerelmesnek lenni rossz, nagyon rossz.

— Ugy-e hogy rossz! Ó, hogy szeretem magát, amiért maga is azt mondja.

A tanító ur, ha Nellikénél van, fölőlegessé teszi a gardirozást. Az egyszerű falusi emberek különben sem gondolnak ilyesmivel. Egyesegyedül voltak mindig, és Nellike könyei szabadon folytak.

— Megcsalt, elfelejtett, — zokogta — én pedig itt meg fogok halni miatta.

A tanító ur nem tudott semmit se válaszolni. Csak nézte, nézte a zokogó kis lányt, és az ő szemébe is gyültek a könnyek. Nellike sirva állította fel a figurákat s az utolsó parasznál már rámosolygott Kiss urra:

— Most meg fogom mattolni. Ha nem engedi magát megmattolni, akkor haragszom.

Meg is mattolta.

A vakáció beállt és Kiss ur egész nap Nellikével volt. A szegény ember mind sápadtabb, zavartabb és félszegebb lett s szinte kétségbeesett, amikor Nellike megunta a sakkozást. Mert ilyenkor beszélgetni kellett. A beszélgetés pedig kész tortúra volt.

— Hát mondja csak, Péterke, mióta szerelmes?

— Ó, kisasszony, azt nem lehet megmondani.

— De én tudni akarom; csunyaság, ha nem mondja meg.

— De, kisasszony, igazán nem mondhatom meg. Hiszen azt sem mondtam, hogy vagyok. Az ilyen pupos embernek hogy szabad szerelmesnek lenni?

Nellike részvétellel mondta:

— Igazán sajnálom, magába csakugyan alig szerethet valaki, de csak a pupja miatt nem.

De azért nyakasan visszatért a kérdésre: mióta szerelmes, kibe szerelmes, szép-e, akibe szerelmes?

Egyszer aztán diadalmasan kisütötte:

— Hallja, Péterke, jó volna, ha egy pupos leányba szeretne bele, az bizonyosan viszontszerelné.

Végül, már szeptemberre járt és Nellike készült hazautazni, ismét előállt a kérdésével:

— Hallja, Péterke, az csunyaság, hogy én el fogok utazni, s nem tudom, kibe szerelmes. Pedig én nem titkoltam maga előtt semmit.

Péterke küzködött magával, végül eszébe jutott valami:

— Majd az elutazása napján megmondom.

— Jó — szólt Nellike, s azóta egyre sürgette a nénit, hogy engedje már hazamenni. Andorról, Bandiról, Andrisról már szó se volt, úgy elfelejtette, mint a leczkjét.

A nagy nap végre fölvirradt. A Nellike málhája már csomagolva volt és Kiss Péter ur utoljára állított be a sakktáblájával. Nagyon halvány és szótlan volt, látszott rajta, hogy egész éjszaka nem aludt.

Nellike elébe ugrott.

— Utazom, — kiáltotta — most mondja meg, kibe szerelmes...

Kiss Péter ur tétovázva nyitotta ki a sakktábláját.

— Ma nem sakkozunk már, meguntam a sakkozást. Most csak hamar feleljen, feleljen, mert már nagyon kíváncsi vagyok.

A pupos ember könyörgő tekintetet vetett rá.

— Kisasszony, ha jót akar velem, ne kérdezze. Föltettem magamban, hogy hazudni fogok, de nem tudok hazudni.

A kis lány rámeresztette a szemét, egy pillanatig gondolkodott, aztán mélyen elpirult. Eltalálta, hogy miért akart neki Kiss Péter hazudni és miért nem tud hazudni.

Odanyujtotta a kezét és nagyon komolyan szólt:

— Bocsásson meg, nagyon bolond voltam.

Majd mélyen elgondolkodott, mintha keresne valamit a lelkében, ami volt s nincs már. Révedezve, le-sütött szemmel, szomoruan szólalt meg:

— Meg fog gyógyulni, meg fog gyógyulni, lássa, én is meggyógyultam.

És keservesen sirt.

Toll és tör.

— okt. 18.

A HADAK ÉS HÁBORUK ISTENE lemosolyogta őket, mire ők önérzétesen s lekicsinylően visszamosolyogtak. Joguk volt hozzá. Ha a balkán népek nem alkalmazkodnak a magyar ellenzék háborujához, természetes, hogy a magyar ellenzék se befolyásoltatja magát a balkán népek háborujától. Igazuk van. A balkán népek lojálisabbak lehetnek volna: ha a világbéke fentartása nem is érte meg azt az áldozatot, hogy a háborúról lemondjanak, a magyar ellenzék nemes ideáljai megérdemelték volna, hogy a balkán népek várjanak a háborúval mindaddig, míg az ellenzék diadalra vitte a maga nagyszerű háboruját Lukács László ellen. De a balkán népek nem gondolkodtak ily lojálisan, amiből önként következik,

hogy a törökök, szerbek, görögök és bolgárok direkté szöveteztek Lukácscsal az ellenzéki küzdelem letörésére. És erre az ellenzék csak így válaszolhat: ha a Balkánt nem befolyásolja a mi háborunk, a mi háborunkat sem befolyásolhatja a Balkán. A harcz tehát továbbfolyik-ideháza. Harczolnak, s a harcz hevében nem veszik észre, hogy mily megokolatlan a követelésük a balkán népekkel szemben: amikor már ideháza sem törődnek az ő háborujokkal, miért követelik, hogy éppen csak a balkán népek törődjenek a magyar parlament csetepatéival.

JUSTH GYULA TÖRÖLTETTE MAGÁT a titkos tanácsosok jegyzékéből, s most már egyenrangú azokkal a milliókkal, akiket sohasem vezettek be a titkos tanácsosok lajstromába. Justh Gyula így is jó társaságba került, ha nem is volt a célja, hogy egyenrangú legyen a senkikkel. A képviselőház elnöke nem akart egy sorban állni Lukács Lászlóval és Tisza Istvánnal, tehát egy sorba jutott a néppel, a czim- és rangnélküli senkikkal. A nép gyermekei tapsolnak a megtiszteltetésnek, mert a nép gyermekei úgy gondolkoznak, hogy ha nem lehetnek egy sorban Lukácscsal és Tiszával, szívesen beérik Justh Gyulával. De emlékezzék majd Justh Gyula valamire: a nép gyermeke háládatlan, s mihelyt Lukács meg Tisza társaságába juthat, ezer örömmel hagyja majd ott Justh társaságát. Erre nem is kell soká várakoznia. Nézzon széjjel, s láthatja, hogy a nép már is menekül mellőle. Mert a népre semmi sem hat kiábrándítóbban, mint az a tudat, hogy a vezére hasonlítani kezd — öhozzá!

A KÖLTŐ. Csengeri Jánosnak hívják és csak a mult héten tudtam meg róla, hogy költő. Eddig csak azt tudtam, hogy: filológus, műfordító és pedagógus, amik szintén nagyon szép dolgok. És hogy mit dolgozott e három utóbbi minőségében? Hallgassák meg. Lefordította Catullus verseit és Titullus elégiáit, e kettőt rimes versekben, továbbá az Akadémia megbízásából Cicerónak »A kötelességrők szóló művét, iskolai használatra ugyan, de jeles és tanulságos bevezetésekkel és jegyzetekkel, kiadta Homeros Iliasát és Odysseáját, bő szemelvényekben, és Sophokles Antigonéját, összefüggő esztétikai taglalással kísérve. A görögptlő életbeléptetésekor a közoktatásügyi kormány felhívására elkészítette az Ilias prózai fordítását... (Őnök még mindebből nem látják a költőt, noha ugye kétségbevonhatatlan, hogy már amit eddig felsoroltam, az is szép működés. De várjanak, folytatom.) Legnevezetesebb műve Aischylos Oresteia trilógiájának fordítása... Kisfaludy-Társaság... Lukács Krisztina-jutalom... tartalmi, alaki hűség... Ugyancsak Kisfaludy... dicséret... Goethe Iphigeniája... Bartal-Malmosi-féle jegyzetes Horatius-kiadás... Pontok és pont. Némuljon el a lexikon és hadd veszem már át a szót. Hol a költő? kérdezik még egyre önök, miután már a legnagyobb tisztelettel hajoltak meg Goethe, Aischylos, görögptlő és bőszemelvény (olvasd bős szemelvény, vesd össze: bő szemelvény) előtt. A költő nincs sehol. Ellenben a Kisfaludy-Társaság, nagyon helyesen, műfordítói érdemei alapján tagjai közé választotta Csengeri Antalt. Ez ellen sem lehet kifogása senkinek. Mindössze talán a műfordítóknak, de ez nem fontos. Egyszerre azonban Csengeri János, a ki nagyon kedves ember és 1856-ban született Szatmárt, egyszerre, mondom, 1912-ben Budapesttől (régies Ibcativus) egy szerdai napon, délután öt órakor, a Kisfaludy-Társaság üléstermében, életének ötvenhatodik évében — egy eredeti elbeszélő költeményt olvasott

fel. Képzeltetik a Kisfaludyak meglepetését. Beviszik a műfordítói falovat a terembe és kibujik belőle a költő. S bár az eset kínos, már nem az első. Az összes műfordításokat bevitték eddig, nehogy költők jussanak be, s most mégis csupa költő ül bent és egyetlenegy műfordító sem. Hát tessék! A költőket kirekesztették, tehát kint vannak, a műfordítókat bevitték, tehát kint vannak. Vigasztalan helyzet, miért is poharamat iskolai használatra jelesen és tanulságosan ürítem.

HA KERR ALFRÉD nem írta néha báró Hatvany Lajosról, Magyarországon csak nagyon kevesen tudnák, hogy kicsoda — Kerr Alfréd. A jeles német kritikus ezen a héten megint hallatott valamit magáról: harmadszor is felfedezte nekünk báró Hatvany Lajost, aki sielett ezt a felfedezést átplántálni a magyar lapokba, mivelhogy nincs idegenben élő magyar író, aki ne szeretne a saját hazájában is próféta lenni. Hatvany Lajosban is él ez az ambíció és Kerr Alfréd sok jóakarattal szolgálja Hatvany Lajos törekvéseit. Mindig csak róla ír a németeknek, akik most már joggal hihetik, hogy Magyarországnak csak egyetlen írója van s ez báró Hatvany Lajos. Róla, csak róla juvoláz a berlini Pán, s a magyarok közt már arról sutognak, hogy Hatvany Lajos direkté bekvártélyozta magát Pán hétágu furulyájának egyik sipjába s ebből az egy sipből csak róla lehet dall juttyörészni. A dal most arról szól, hogy milyen jó szindarabot írt Hatvany Lajos. Kerr mutatványt is közöl a darabból, s nekünk kötelességünk lenne elhinni, hogy Hatvany Lajos kitünő drámaíró. De tapasztalásaink óvatosságra intenek. A Hatvany-darabok még mindig megbuktak, a nagy bizalom ellenére is, melyet Kerr Alfréd előlegezett azoknak. Azonban nincs kizárva, hogy az új dráma csakugyan kitünő s nem fog megbukni. Mi nem csodálkoznánk ezen, mert mi azt tartottuk csodálatosnak, hogy Hatvany eddigi darabjai rosszak voltak. Jó írók rendszerint rossz színpadi szerzők. Ha ez így van, minő jögon írt eddig Hatvany ur rossz szindarabokat? Ezek után pedig elhiszszük Kerr Alfrédnek, hogy Hatvany Lajos jó szindarabot írt.

MEKKORA KAVARODÁST okozhatott volna Kabós Ferencz nyilatkozata, ha Kabós csakugyan nyilatkozott volna! De Kabós egy árva szót sem szólt, amint azt az intervjuló maga is beösmerte s ezzel vége is szakadt hamarosan az örömknek, miket a Kabós szájába adott szavak keltettek az ellenzéki pártkörökben. Ő, vannak még örömei az ellenzéknek. Délben gyönyörűséggel olvassák, hogy Kabós robbantja a munkapártot. Várják is az eredményt, de estére kitudódik, amit ők már délben is jól tudtak, hogy Kabós nyilatkozatai apokrifek. De a nyolcz óráig élvezett örömeiket már senki sem veheti el tőlük. Ők örvendtek s ez tiszta haszon, még ha utóbb mások is megtudják, hogy olyasvalaminek örültek, aminek nem volt alapja. De hát keserü kenyér az ellenzék kenyere, s ki gondoskodjék a megédesítéséről, ha ők maguk nem gondoskodnak róla. És valljuk be, nem kicsi öröm néhány óráig abban a tudatban élni, hogy Kabós Ferencz most az ő fejükkal gondolkozott s azt mondta el, a mit ők oly szívesen hallanának az ő szájából. Gyönyör, nagy gyönyör okos ember szájából hallani azt, amit mi magunk sokszor elmondunk már, anélkül hogy ezt valaki okosnak ismerte volna el. Ezt az okosság után való szomjuságnak lehetne mondani, s az ellenzéken már jelentkezett ez a szomjuság. Azonban egyelőre csak a maguk okosságát iszszák, ha más kancsójába töltik is azt.

Krausz Simon.

A pesti pénzpiacznak van egy megbecsülhetetlen erőssége, mely nélkül nem tudom hogy a bécsi és berlini érték- és fejvesztések mellett hogyan festett volna a budapesti tőzsde. Ugy hívják ezt az erősséget, hogy: Bárdi. A keresztnevét nem tudom, ellenben a foglalkozása: kocsis. A gazdája pedig Krausz Simon.

Zömök, markos ember. Sohasem büntették meg gyors hajtásért, pedig sohasem hajtott lassan. Két mesésen erős és intelligens marka van, melyről a ló első nap megtudja, hogy érti a mesterségét. Bárdinál ló lenni nagy szerencse és nagy strapa. Nincs ló a világon, mely jobban lenne ellátva és kegyetlenebbül kihasználva, mint a Bárdié. Félnyolczkor reggel befogja és hogy mikor fogja ki, az fölötte bizonytalan. Tizenégy, vagy tizenhat, vagy tizennyolcz órán keresztül hámban lenni, az utczákon végigszáguldani, mintha mentőkocsit czipelne, nem ismerni ebédidőt, csak kapni ebédet akkor, amikor idő van, az első jóízű harapás után tärni, hogy Bárdi leszedje róla az abrakos tarisznyát: ez bizony nem tréfaság. S édes-kevéssé vigasztalás, hogy a gazdája, Bárdi sem él különül. Azaz: ugy sem él. Mert két pár ló van a Bárdi istállójában. Az egyiket ma agyonhajszolja, de azalatt a másik huszonnégy órán át pihen.

Hát ez ugy-e bár igen egyszerű dolog. Akinek sokat kell a kocsi, az két pár lovat tart. A nem egyszerű azonban az, hogy amitől a lónak az egyik nap után egy másik nap pihenni kell, attól a kocsiban ülőnek nem szabad kifáradnia. Abban a kocsiban pedig ül Krausz Simon. Annyit bir el egymaga, mint a Bárdi kocsis négy lova.

Nem tudom, hogy amikor egy ilyen komoly és nagy-szabásu emberről írnék, miért nem tudok szabadulni a ló kényszerképzetétől. Valami mélyebb okának kell lenni, mint e parlagi hasonlat: hajszoltan él, mint a ló. Mert érdekes és rejtelmes, hogy Budapest összes kocsisai különös szimpátiával viseltetnek Krausz Simon iránt. Persze, jól fizeti őket. De másokat is jól fizet. S ha a kocsisokhoz jobb, mint másokhoz, akkor annak a motivuma is az ő lelkében működik. A minap Walder Gyulával, az Első Hazai vezérigazgatójával beszélgettem róla. Valami nagyon nagy dologgal akarta jellemezni Krausz Simon egyéniségét s hamarosan ő is azt mondta:

— Ha egyebet nem tudnék róla, mint hogy a konflis-kocsisoknak öt forintokat ad, már ezért is szeretnem és becsülnöm kellene őt.

Pedig Walder Gyula nem író, hanem exakt ember, aki az ő hivatása teljesítésében — a lefolyt fekete hét ugyancsak sokat tud róla — egészen más embereket támogat, nem éppen konflis-kocsisokat.

De hát nem a Bárdi lováról hanem magáról Bárdiról kellene beszélnem. Olykor ülök a kocsijában s edzett automobil-utas létemre reszkető, nyugtalan gyönyörűséggel lesem: no Bárdi, most kíváncsi vagyok, hogy huzol ki engem elevenen a bajból. Mert a szédületes sebes hajtás minden pillanatja egy-egy életmentésnek

van szánva. Nem szabad elfelejteni, hogy pesti utczákról van szó és pesti forgalomról. Szegény, kevés, de fejvesztettségében, a másikkal való nemtörődömségével a szük sikátorokon, az össze-vissza alkalmatosságok között furakodik és röpül előre a Bárdi kocsija. És soha nem ütközött össze senkivel, és soha kocsis még ellenégesen nem káromkodott utána, mint az már kocsisok között szokás. Sőt ellenkezőleg. Bárdit mindenki ismeri és szereti. A Krausz Simon kocsisa.

S megint nem tudom, hogy a lefolyt fekete héten mi történt volna a pesti pénzpiaczczal, ha Bárdi véletlenül beteget jelent. Mert Krausz Simon mindig száguld, de csak akkor érzi magát biztonságban, ha Bárdi ül a bakon. Én nem sokat értek a pénzpiacchoz, de merném biztosítani Lánczyt, Ullmant: a pénzpiacchoz is kocsis kell. Olyan, mint Bárdi, akit a gyorsasága után eszeveszett könnyelmű vabanqueurnek lehet nézni, de minekutána még soha el nem galoppozta magát és sem magában, sem másban kárt nem tett, ellenben mindennütt kellő időben ott volt, el kell róla ismerni: ha baj nélkül lehetséges, akkor a jó kocsisnak voltaképpen így kell festeni: vakmerőnek, holott csak gyors és egy pillanat alatt ugyanannyi körütekintést, óvatosságot és előrelátást fejt ki, amennyi a suaviter in modo erényének lassuságában érvényesül.

*

Őszintén bevallom: jó zsurnaliszta tempóval éltem. Valamiről kell írnom, amihez nem értek, tehát másról irtam, amihez szintén nem értek. Mert lovakról, kocsisokról sem tudok sokat. S ennyi sor szöveg után már senkise várja az aktualitás méltatását, mely Krausz Simont Budapestnek legérdekesebb emberévé tette volna e héten, ha eddig is nem lett volna az. A háborus bajok első napján — attól a naptól Bárdi lovainak negyvennyolcz órai pihenőre volt szükségük — Krausz Simon vidáman ült a Népoperában Bárczy Istvánnal és tapsolt Hempel Fridának. Azt mondják, ehhez idegzet kell, — én ugy sejtem, ehhez nagyfoku idegesség kell. S végig az egész nehéz krízisen Európának ez a legidegesebb embere volt Európának legnyugodtabb, leghiggadtabb embere, akire ha ránézett a rémüldöző tönkremenő, már megmentve érezte magát. S isten tudja, nem tette a pénzpiacért többet a külső nyugalomával s a szemek okos, jószívű nézésével, mint az akcióival. Majd elfelejtettem megmondani, de most eszembe jut. Nem Krausz Simonnak hívják, hanem Siminek. Beczézik gondolatban és kivétel nélkül, s ebben találok meg az ő igazi jellemzését. A jó szívével csinálja a tranzakcióit, — az a pénz, mely az ő kezén megy keresztül, elveszti szagát és megkapja illatát. De a Bárdi lovainak mégis jobb dolguk van.

K. T.

Ami a hívést illeti, mindent el bírok hinni, föltéve hogy teljesen hihetetlen.

Wilde Oszkár.

Az utolsó hajó.

A tóhoz értünk, mely az alkonyatban
 Piros színekkel tompán tündökölt.
 Két ifju matróz énekelt a hidnál
 S távol mosódva derengett a föld.

A fürdőházak csendesen remegtek
 És nagy sávokban kuszott már a köd;
 És augusztusnak haldokló zenéje
 Kóválygott a hűlő vizek fölött.

A strand üres volt; elfáradt anyókák
 Álmodoztak egy megfakult padon;
 S mi hallgattuk a végső barkarólát,
 Mely zengett egy eltűnő csolnakon.

És én bucsuztam, halkan és epedve:
 Oh, signorina, véget ért a nyár,
 A drága park elaggott körülöttünk,
 S az őszi holdnál fázik a határ.

Fehér királynő többé sose látom,
 Elszáll, akár egy gyémántos madár,
 Oh, signorina, távol esztendőkben
 Gondoljon rám sok téli éjtszakán.

... S a cigányok barna karavánja
 Feltűnt s az uton álmosan vonult,
 Elől hajlongott s kesergett a primás
 És muzsikált, amíg bealkonyult.

De a hidon még egyre készülődtek,
 Lámpákat vittek... S a hölgy válaszolt:
 Én elmegyek ma este a hajóval,
 De virraszt önnel s bujával a hold.

Már zsong a rév és szállnak a rakéták,
 S minden legénység a fedélzeten,
 Én itthagynom az ifjuságom önnek
 S mint médaillont, fiatal életem.

Gondoljon rám, s mint halkuló motívum,
 Zengjen lelkében soká a nevem,
 S ha megöszül, agg keze gyűrűjében,
 Mint gyémánt, haljon el e szerelem.

... S a tömegek elvitték őt magukkal,
 S aranyzikrák közt, mint füstös titán,
 A nagy hajó elindult és a hidról
 Némán köszönt a fehér kapitány.

S én néztem őt, s az árbocz lila fényét,
 S a vizet, mely bus volt és éktelen,
 És éreztem, hogy nem jön vissza többé,
 S szerelmem, mint a tenger, végtelen.

Szabolcsi Lajos.

Krónika II.

Körbe-körbe.

— okt. 18.

Merítsünk bátorságot és mondjuk ki, hogy a Körbe-körbe végeredményében mégis csak disznókodás, és semmi egyéb, mint néhány parázna helyzet párbeszédbe való szorítása. Az irodalmi munkát a tárgya és a szelleme teszik azzá, ami; és az egykor fiatal Schnitzler Artur annak idején semmi mást nem akart, mint pikantériát, obscoenitást, vagyis disznókodást, ahogy jól magyarul mondani szokás. Kérem, be fogom bizonyítani azt, amit leirok, előbb azonban, mint már mondtam, bátorságot merítek.

Mert bátorság kell hozzá a pikantériát annak látni és annak leírni, ami. Az embert reakzionáriusnak, csuhásnak, elmaradtnak minősítik, ha a kávéházi fotográfia-kereskedők tárlatát nézegetve, a kerítésre, fajtalanságra és a szükséges rendőri felügyeletre gondol, nem pedig a kasztáliai forrásokra. Amint hogy például a sajtószabadság szent szobrának megsértése, ha valaki egy zugirászt, aki az esküdtszék bonhomiójában bizva, családi vagy egyéni becsületben kotorász, fülön függ és felfricskáz. Amint hogy a liberálizmus ellen való felségsértés, ha valaki úgy véli, hogy az igazi munkabérek ma már magasabbak az intelligenzia fizetési képességénél, vagy hogy a tömeg tulsulya az egyén fölött indokolatlan. Ilyen elveket hangoztatni egyenértelmű a lelki sötétség terjesztésével. Ha tehát egy ravasz festő egy meztelen nőt állít elé, csakis az ihlet indíthatná rá, nem pedig a haszontalanság? és ha az ifju Schnitzler a Wiener Caricaturen, vagy a Magyar Figaro stílusában ír, az nem lehet más, mint a lángész bátor és így semmitől sem megriadó szózata?

De, kérem, uraim, kérdezem, miért nem ír ma Schnitzler Artur ilyen füllesztő mókákat? Miért altat el a fiatal Medardus-szal, vagy az orvosi felelősség bölcsészeti felfogásával? Azért, mert tudja, hogy a Reigen az ő Toulonja volt, üzleti fogás a tömeg, a népszerűség megkaparintására, és, mert tehetség lévén, nyilván megundorodott a világos obscoenitástól. Schnitzler nem volt kiforratlan, mikor a Körbe-körbe megszületett agyában (sőt, ma százszor inkább réveteg álmodozó, új mesgyék keresője), mondhatnám író ritkán látta tisztábban dolgozó lámpájának üzleti fénysugarát, az emberek gyöngeségét, a paráznalkodáshoz való örök hajlamát. A régi Schnitzler, a páciensekben szegény orvos, a törtető ifju óriás régen megszűnt, és jóra való, szorgalmas, kissé elhízott polgárembernek adott helyet, aki titokban szegyenli magát a rohamdeszkája miatt, ha ugyan nem nevet az emberiségen, amely ezeket az írásait hálóing és puha párnák helyett frakkban, nagy keretű okuláréval orrán olvasgatja.

Mielőtt tovább mennék, egy kérdést intézek az olvasóhoz. Ugy-e bár, kérem, ezt a cikket mindenki elolvasta, akinek ez az ujság ma — kávéházban, vasuton, vagy kaszinóban — a kezébe került? Nem az írója véleménye

izgatta a többséget, hanem a cikk, czime. Körbe-körbe: Ah! ez kétségkívül érdekes dolog lesz, jóval érdekesebb, mint a keleti vagy a nyugati kérdés, vagy a feminizmus, vagy Teddy Roosewelt, vagy a börzei krach. Sokan lesznek, akik ma először ösmerkednek össze tollammal, sokan, akiknek nézete tevékenységemről és unalmasságomról megváltozik. Ez az egy vonatkozás, hogy az alábbiakban boccacciói ügyekről lesz szó, nagyobbat lendít írásom kelendőségén, mintha Spencer vagy Darwin összes kérdéseit megoldottam volna. Én pedig bizonyos fanyarsággal látom és tudom, hogy soha ekkora nyilvánosságom nem volt, mint ma, és tudom azt is, hogy ezt Schnitzler Artur a maga viszonylataiban éppen olyan jól tudja, mint én. Tudom, hogy a tömeg egy kiló hust többre becsül ezer kilogramm megfontolásnál, meggyőződésnél, értelemnél, és tudom, hogy a tömeg csakis a maga és nem az irodalom szabályai után indul.

De tudok egyebet is. Tudom, hogy csak az író a megmondhatója, mikor vezetik művészeti czélok az aktok felé és mikor kaczerkodik a pornográfiával. Csak ő állapíthatja meg: a lelkiismeretének tett-e eleget, vagy a frakkos mob óhajának? De az író, ha okos (és melyik nem az?), nem fog nyilatkozni, s így a pikantériát csak a tömeg oldaláról lehet megítélni. Itt aztán pontosan. Mert a tömeg lehet brutális, ostoba, vagy fenkölt, de mindig és tudtán kívül őszinte. Ha egy szindarabnak azt a czimet adom: »A szüz«, vagy »A mezitelen nő« és a nézőtér zsufolásig telik meg, a tömeg már beszélt. Ha további kétségeim lennének, az első röhej meggyőz, mit várnak e műtől. És ha a darab meg fog bukni, nem azért vágódik el, mert nincs irodalmi magja, hanem mert a szüz nem volt eléggé szüz, és a mezitelen nő nem elég mezitelen.

De hát az irodalmi forma? a toll megtisztító hatása? kérdezheti az olvasó, ha ugyan eddig még nem vágta földhöz ezt az írást. Forma persze kell a dologhoz. Hiszen az ember olcsó pénzért elég disznóságot lát maga körül az életben, és, hacsak nem tett szüzességi fogadalmat, az ösztönök játékában is elég gyakran gyönyörködhetik. Ám mindez meglehetősen egyhangu, a német tudós szerint mindig ugyanaz marad, ha nem akad bajtárs, aki a halhoz elkészíti a madársalátát és földiszíti az asztalt. Ezt a munkát az író végzi el, miután azonban a tisztaságra ügyelni kell, tehát keztyüs kézzel. Ezt a keztyüt a ravaszság és az óvatosság varrja össze. Az író a tanító, vagy ostromozó, vagy gunyoló palástjába burkolózva a tömegre iparkodik a büzt kenni, az utóbbi viszont a megváltott belépőjegy, a kifizetett könyvszámla alapján az íróra. Mind a ketten disznózkodni akarnak, — szükségből, életfölfogásból, vagy szórakozási vágyból — de a társas élet szabályainak megfelelően és lehetőleg felelősség nélkül. Ebben a furcsa helyzetben azután valakinek fizetnie kell, és ez a valaki az irodalmi forma, amely az író ravaszságát mégis csak jobban takarja el, mint a frakkplasztron a szatírok bozontos mellét. Ez a forma az egyetlen pillére a pikantériának, de százat egy ellen,

hogy ha a forma egyszer eltörik, az emberek mégis csak tovább fognak disznózkodni, mert itt valóban a lényeg a fő.

Hogy miért, rejtély marad. Miért rajzolják tele a gyermekek furcsa ákom-bákomokkal a külvárosi házak falait, miért tartanak a czárok pikáns házifestőket, miért gyűjtenek öreg és kitünő meczénások parázna és méregdrágán vásárolt könyveket, miért vesznek derék családapák szemérmetlen fotográfiákat a kávéházi kucsébertől? És miért megy mindez titokban, holott, ha e különböző kedvtelés hívei összeállnának, az emberiség többségét alkotnák meg és ők diktálhatnának morált, amelyben a köruti zugantikváriusok játszanak a vezetőszerpet? Mi rosszabb, egy ily, csaknem egyetemesnek mondható vonást bevallani, vagy az álszemérem kopott fügefalevelét ráborítani? A tömeg szempontjából az utóbbi, mert a tömeget sem művészi, sem kicsinósított esztétikai szabályok nem kötelezik, az író álláspontjából az előbbi, mert neki az életben egyetlen utra-valója az őszinteség lesz. A tollforgató, aki a Fidibusz mélységeibe bocsátkozik, százszor tiszteletreméltóbb, mint az a Schnitzler, akinek a pornográfia csak addig volt jó szerető, mig kitartotta, fölnevelte és kissé meg is hizlalta.

Én tehát bátran és fentartás nélkül üdvözlöm azt a rendőrt, akinek bátorsága volt a Körbe-körbe-t lemosni a hirdető oszlopok széles ábrázatáról, s aki e fakó munkában nem akart mást megpillantani, mint amit a szerző és a közönség álszemérmes és álszakállas akarata állított elé. Teringettét, ez a rendőr olyan bátor és olyan őszinte, hogy tulajdonképpen neki illett volna írónak születnie, nem Schnitzlernek.

Syrion.

A smokk.

Írta: JULES RENARD.

(11)

Vernet: Ha valaki előttünk fuldoklik?

Henri: Hadd fulladjon meg az ipsze. Csak ne heveskedjünk, ne hallgassunk a szívünkre, ne paczkázzunk a halállal.

Vernet: Persze. És mikor kezdjük?

Henri: Ha parancsolja, már holnap.

Vernet: Rendben van. Ide hívom Marguerite-et, hogy megmondjam neki a jó hirt. Igaz, nem kell valami uszószerszám?

Henri: Nem, én egyedül dolgozom, minden szerzőszám nélkül, feltürt ingujjakkal. Semmi se kell a kézre és lábra: így uszunk. Csak egy uszóövet vegyenek Marguerite-nek, afféle övet egy gyűrűvel és egy csattal, amibe az ujjamat is be lehet akasztani.

XLVII.

Marguerite hisasszony gondolatai.

Különös egy lény. Nem igen beszél. Nincs meg a maga nézete a férfiről, a szerelemről és a házasságról. Csak játszik, és ha pózoló, észre se veszi. Beszélünk a zárdájáról, a kedves nővérekről, barátairól, s kiker-

dezzük egymást a földrajzból és a történelemből. Képtelen vagyok kicsikarni belőle valamilyen malaczságot, amely úgy csiklandaná a fületem, mint a pávatoll. Semmit se rejteget. Tudatlan. Szeretném megtudni, mit gondol a nemi dolgokról: semmit se gondol. Meglepő! Most jön a zárdából és nincs megrothadva. Elolvasta az árnyékszék feliratait és nem értette; a kis barátnői perverz disznólkodásaiból, az apácák, érzéki czirógatásaiból szüzen került ki, tiszta és nyílt. Ez zavarba hoz.

Véresen vágyakozom arra, hogy meggyóntassam.

— Mit csinált a zárdában?

Terjengősen beszél:

— Felkeltünk, imádkoztunk, megreggeliztünk.

Aztán megint imádkoztunk, iskolába mentünk, beszélgettünk, játszottunk és lefeküdtünk.

— És aztán.

— Aztán több semmi. De furcsa maga.

Mélyen nézek a szemébe, a tiszta víz fölé hajlok.

— Mit bámul így rám, mint a borju az ujkapura?

Talán farkasszemet akar velem nézni?

Farkasszemet nézünk. Fájnak a pupillám. A leány mereven néz. Egy züllött nővel van dolgom, aki már ismeri a férfit? Marguerite rettenthetetlen, a karomon két foltok vannak, mintha két harisnya lenne rajta, akár egy irodalmi hölgy lábikráján. Mert verekszünk is, hogy tudományos beszélgetéseink után kissé mulassunk.

A verekedés apró és gyors ütlegeléssel kezdődik, amelyet nyomban visszaadunk. Aztán az öklözés jön, végül a dulakodás. A fejével a gyomromba boxol. Kezemet a szivemre szorítom, levegőt szippantok és azt mondom: Nagyszerű!

Pihenés közben feszítjük a bicepszeinket; aztán megint nekiduráljuk magunkat, birkózunk, a csuklóink feszülnek, czombjaink összegabalyodnak. Hogyha felemelem önagságát, belém harap.

— Jaj, — mondom neki, míg lekuporodom a földre — ha férjhez megy, ilyesmiért megveri majd a férje.

— Csak erős legyen!

— Erős és kövér, mint egy vasgyuró. És a hajának milyen lesz a színe? Természetesen barna.

— Inkább fekete és szakálla is legyen.

— Nem szereti a vöröseket?

— Vörös ember, vörös ló...

— Igen, igen.

— Akar még birkózni?

— Gyerünk — szólok lemondóan.

És mint a megveszekedett kosok, amelyek öklelőznek, kergetőzünk a kert egyik végétől a másikig; dobogunk a csikorgó homokban, rikkantunk, marczonán csikorgatjuk a fogainkat.

Vernet fogad a feleségével. Vernetné közbelép.

Vernetné: Jaj, megölnöd Henrit.

Henri: Csak tessék hagyni.

Vernetné: Hadd játszszzanak, amíg bírják, olyanok, mint a gyerekek.

Marguerite a térdével erőteljesen meglök, körülhajt a kertben. Azt hiszem, hogy czirkuszban vagyok. Leszégem és felvetem a fejem, mint egy okos czirkuszi paripa és a virággyakokon tapodok.

Aztán kötélén kell ugrálnom, két lábbal és egy lábbal. Végül Marguerite megadja magát. A fűben hasára fekszik, piheg, a cipője hegyével veri a takust, egyre lassabban, amíg a lába lepihen és nem mozdul többet.

Súlyos varkocsa mozdulatlan, mint egy kigyó, amely emészt és alszik.

Vernet: Jaj de nagy csibész ez a lány.

Vernetné: Fialat.

Henri: Erős lány.

Vernet: És jókedvű.

Vernetné: És nem is rossz.

Henri: Áldott lélek!

Vernet: Csupa szív!

Végigmorzsoljuk a fehér rózsafüzért.

Vernet: Mégis azt hiszem, hogy nem valami okos.

Henri: Mondja, nagyságos asszonyom, nem vette észre ön, aki fésülni szokta, hogy a hajának... szaga van?

Vernetné: Nagyon kövér. Multkor este bementem a szobájába: aludt a drága, ökleit összeszorítva, pufoék arczczal. Kitakartam: a haskóján és a czombjain bizony már vastag hájrétégek vannak.

Henri: Az ő korában, kár érte!

Vernetné: Elhizik.

Vernet: Alig szuszog.

Henri: Trampli!

Végigmorzsoljuk a fekete rózsafüzért.

XLVIII.

Az első uszólecke.

Ma tartatik meg Marguerite k. a., a kitünő burzsoá-lány első uszóleckeje, Henri ur, a kitünő író felügyelete alatt. Kettőnk közül én vagyok a gyávábbik.

Vernet: Látja, magára bizzuk ezt az ártatlan liliomot.

— Hogy vegyem a kezembe?

A kis tengerpart olyan, mint egyébkor.

A tüdőveszes vászonszékén mélabusan és sápadtan fordul a nap felé, Villandék is enyelegnek már a vízben. A kabinoknál egy csomó férfi, akik száradnak, kézimunkázó nők, akik minden öltés után az égre néznek. Csodálkozó mozgás támad: valami történik.

Henri: Elkészült?

Marguerite: Itt vagyok!

Uszóóve összeszorítja csipőit. Kiugrik a kabinjából, toporzékol, az ujja hegyét nyújtja, amelyet röpében kapok el, mint a lovasz és a tenger felé iramodunk.

— Nini!

Általános elcsodálkozás.

Ugy magunkra vonzzuk a tekinteteket, mint a delejtű. Marguerite néhányat rug a hideg vízben, ami kidomborítja a czombjait és mindenkinek a csodálkozását felcsigázza.

— Csendesen, — intem — csak csendesen!

De magával vonzol, elragad, lefröcsköl. Fuldoklom, minthogy a fürdőben úgy félek a víztől, akár a tüztől, és óvakodva, lassanként adom át magam a hullámoknak. Ugy ülök a vízbe, mint egy zsöllyébe, kétszer, háromszor is visszahuzódom, próbálgatom. Hogyha a víz a hasamig ér, akkor megállapodom. Most jön a dolog neheze. Szájammal olyan hangot adok, mint a fazék, amikor forr. Azt hiszem, hogy hideg dróttal csiklandoznak, vagy hogy inget váltok az utcán, december hónapban, karjaimat szétterpesztem és lassan csuszatom reájuk az ingujjakat, amelyek mintha, fagyos hóból lennének.

Marguerite egy csapásra megváltoztatta a szokásomat. Pocsolunk, és én beléfogódzom, hogy fenntartsam:

— Ne féljen — mondom neki.

Nincs szüksége a biztatásra és hadonász a karjaival, olyan lármát ver, mint egy vihanczó foka.

— Vigyázzon!

Végül engedelmesen hátat fordít nekem. Ujjam bedugom az öv csattjába, sétáltatom tanítványomat a hullámokon, utasításokat adok neki:

— Fel az állat. Be a czombot. Egyszerre mind a két lábbal! Lassan, most kilödni a kezeket!

Mindent megtesz, amit tud, szeleburdiskodik, sós vizet nyel, köpköd és a sarkával a czombjaimba rug.

A tüdővész a parthoz közelebb húzta székét. Érzem, hogy a parton nevetnek, különösen rajtam, hogy uszómeister létemre milyen ügyetlen vagyok. Szeretném Marguerite-et belefúllasztani a vízbe és gyorsan tovább uszni. Hiába magyarázok neki és ő hiába iparkodik, éppen megfordítva mozog. Megpacsokolom a lábikráit, a vállát, azt, amivel mozognia kell.

— Kedves Marguerite, lassan, okosan, las—san.

Hirtelenül kiegyenesedik, a lábára áll; aztán lemerül a feje és a tenyerem az álla alá dugom, úgy tartom fenn. Forog a nagyon bő övben. Sehogyse megy. Szeretnék száz méter mélyen nyugodni a tenger alatt! Megkötöttem egy szerződést, most állnom is kell. Ezen az éjjelen az ágyamon fogok készülődni az uszóleckére, lökdödni fogom uti sálomat, amely ott áll összeszűzve, akár a vizet.

— Marguerite egészen kifárad. Elég mára. Menjen.

— Rajtam a sor! — kiált Vernet, aki a kavicson ülve várakozott.

— Ó nem, most nem. Holnap, majd valamelyik más napon. Aztán tetetem a süketet, nekirugaszkodom, elmegyek a parttól és haragosan vágom a vizet, fülemben zavart lárma, mintha egy kacaj csengene.

XLIX.

Haladunk.

Marguerite uszóleckéje a reggeli látványosság. A fürdőzők sohase mulasztják el. Ők a bírák. Meg vagyok elégedve: Marguerite halad, és kajánkodna az, aki ezt kétségbe vonná, értem a dolgomat. Az ágyban végzett tanulmányaim, a szobai gyakorlatok meghozták a gyümölcsüket és a pedagógiai eszközeim is jók. Hogy egészen Marguerite-nek szentelhessem magamat, elheseltem Vernet-t, rosszul vezettem, megittattam jócskán, tetetem, hogy reszketek és nagyon nehéz a sulya, talán meg is szakadok belé.

Marguerite-nek azonban ezt mondtam:

— Magából akarok valamit csinálni.

— Jaj, tanítson meg uszni!

Most már nincs lámpalázam, mint az első napon, fesztelenül vezetem. Kezem biztosan mozog. Keveset beszélök. Inkább mindent megmutatok.

Nem mondom:

— Rugja ki a lábát!

De egyik kezemmel a csattot tartom, a másikkal pedig az egyik lábát ragadom meg, összecsumok a czombjaig s aztán erőteljesen kirántom. Amikor már meglehetősen mozog, a másik lábát veszem kezelésbe. A karjai mozgását is állandó figyelemmel kísérem. Észrevettem, hogy amikor az állánál fogva segítettem, úgy megcsikartam a nyelőizmaikat, hogy szinte fájtak. Aztán a mellére tapasztom biztos kezemet.

— Dőljön rá erősen! — mondom neki.

És ő rádől, bizakodva, ujjaim közé siklik két édes mellecskéje.

Miután eleget uszott hason, hátton uszik. Ez a mi sikerünk. Néhány lecke után csodálkozunk, mit értünk el.

— Ki a mellet!

Már nem beszélök vele foghegyről, az arczóm nem unott. Szavaim meglágyultak. A fiatal lányokat nem eczettel csalogatják. Egyik kezem a csipei, a másik kezem a vállai alatt van, kényelmesen teszem a hullámra.

— Mondja, tart?

— Tartom, tartom. Csak ki a mellet.

És nem is tartom már. Egyedül lebeg, a rémület kellemesen csiklandja, nagy könyörgő szemekkel bámul rám, szabályosan lélegzik, ahogy parancsolom neki.

Kissé eltávozom és odaintek a Vernet-párnák:

— Az én munkám.

Mosolyognak:

— Nagyszerű!

De ez nem minden. Óvatosan kezeimbe veszem Marguerite lábcskáit és tolom előre — csinján — a hullámok taraján. Siklik, mint egy tutaj, kerekéken gurul és a napsugár elől lezárja a szemét. Így passziózunk a part mentén. Bámulatot, irigységet keltünk, és meg vagyok győződve róla, hogy a körülöttünk állók visszatartják magukat, mert szeretnének tapsolni.

Mikor Marguerite elhagyja magát és összekuporodik, így szólok:

— Ki a mellet, különben itthagynom.

A réműlettől ficzkádozik, feje elmerül, a hullámok a szeme és az ajka szögletében játszanak, melle és hasa a víz színén fekszik.

Ha sápadtabb lenne, kibomolna a haja, ha kezével nem czirógná a csipője körül nyargaló hullámot, — mint egy csökönyös állat hátát — azt hinnék, hogy a halott Virginiát viszem vissza, családjához.

Én nem gondolok rosszra. És ő?

A körmeimmel megcsiklandom a talpát. Ekkor nyomban kisiklik, hadonász a karjával, bele akar valamibe fogódzni és eltűnik.

Mikor felemelem és a kislány visszaöklödi a vizet, amit elnyelt, így kiált hozzám:

— Ezt nem tűröm, ne fogdosson engem.

— Csitt, — mondom — hallgasson!

De a lány reszket, mint a zárdaszűz, akit egy pók csipett meg és a gesztusával csak növeli a zavaromat.

L.

Szczéna.

— Hm!

A dombon Vernetné tépelődik. Marguerite fáradtan aludni ment. Örömmel dicsekedtem el vele, milyen büszke vagyok az új hivatalomra és a munkámra. Vernet kicsit járkál és cigarettázik. Cigarettája villog a sötétben, megvilágítja a bajuszát és az orrát.

Henri: Már megint olyan titokzatosan hallgat. Ez a kétkedése pedig mindenbe belevilágít. Ugy-e rosszul tanítom Marguerite-et?

Vernetné: Dehogy.

Vernet: Hát akkor mit akarsz. Már néhány nap óta titokzatoskodol. Miért?

Vernetné: Ugy-e, én félig-meddig anyja vagyok a kislánynak?

Vernet: Igen. És? Talán nem tetszik, hogy Henri uszni tanítja? Nem rendeztük ezt a kérdést véglegesen az egészségügy és a társas illem szabályai szerint?

Vernetné: Persze és hiába is hallok kétértelmű és rosszakaratu szavakat, — mert az én fülem finomabb, mint a tiétek — nem törődöm velük és minden rágalomra fütyülnék, hogyha Marguerite — mondom, csatlódhatok — hogyha ez a kislány nem olyan tulságos buzgalommal venné az uszóleckéket.

Saison.

Piccadilly.

— *cht. 18.*

Zavarunkban semmit sem felelünk. Vernetné folytatja. Beszédének megvolt a hatása és jelentősen ejti ki minden mondatát.

Vernetné: Ismétlem, lehet, hogy rosszul látok, lehet, hogy az aggodalom megzavarja a látásomat; de a kis unokahugomon észrevettem valamit, ami nyugtalanít, bizalmasan beszélni akartam veletek, veled Viktor, aki okos ember vagy és önnel Henri, aki gentleman.

Vernet: Ugyan ne képzelődjél. Hagyjuk!

Henri: Sőt: a dolog komolyan látszik. Tehát ön azt hiszi, nagyságos asszonyom?...

Vernetné: Csak határozatlan jelekből következtetek. Semmit sem állítok biztosan, csak azt akarom, hogy elővigyázatosak legyünk arra az esetre, hogyha sejtlememnek van alapja. Gondolkozzunk.

Letelepszünk melléje a padra, komolyan. Vernetné kérdezősködik s a hangja remeg. Igen elfogulatlanul mutatkozik, előítélet nélkül vitáz, optimista.

Vernetné: Nem beszélek arról, hogy minden reggel örül az uszásnak, hisz ez természetes. De mikor rákászni megyünk, állandóan Henri mellé furakszik. Szikláról sziklára, öbölről öböltre követi. Mindig pont oda veti ki a hálóját, ahova Henri. Pedig biztos abban, hogy nem foghat egy árva rákot sem, hiszen Henri mind összefogdossa...

Vernet: Való...

Henri: ... Én nem vettem észre...

Vernetné: Maga elvégre fiatal ember: senki se róhatja meg. De mikor kagylót keresünk, még inkább feltűnő. Szorosan egymás mellett állnak mind a ketten, a térdek összeérnek, homlokuk is. Hogyha maga elég kagylót talált, akkor neki is elég. Ha pedig még keres, akkor a kislány is négykézláb turkál. Mi ennek az oka?

Vernet: A naivsága.

Henri: Én is azt hiszem.

Vernetné: Ugyan ne mondja ezt, hisz a dolog a napnál is világosabb. Amikor a verseit szavalja, a lány kitér a száját, elálmélkodik, percekig úgy marad. Egészen megcsunyl belé szegényke. Ugy-e bár meg is mondta, hogy tetszenek a versei? Tizenhat esztendőskorában! Mikor pedig elmegy és a kislány természetesen nem követheti, elsápad szegényke, mintha valami delejes mozdulattal elvenné tőle a lányos pirosságát, az arcza bazsarózsa színét, mely különben olyan vérmes, mint az iszákosoké. Ezen annyira boszankodom, hogy sokszor nevetek már.

Henri: Zavarba hoz.

Vernet: Különös.

Vernetné: Befejezem. Feleljetek nekem őszintén! Minden pillanatban hívnom kell őt, utána kell szaladnom, hogy segítsen a szennyest válogatni. Marguerite egészen elbutult. Ezt is elmondom! Tegnap az ebédnél meglegyintettem a maga fejét a szalvétámmal és ezt mondtam:

— Vágassa le a szakállát, szörnyű ezzel a szakállal!

— Dehogy, mondta Marguerite alamuszian az orrát a tányérjába dugva. Hallottátok? A szememszám elállt a csodálkozástól.

Vernet: Csak egy szót! Akár igaz a dolog, akár nem, mindegy. Hiszen Henri becsületes ember.

Vernetné: Nem is Henriről van szó. Őt semmi veszély se fenyegeti. Védni is tudja magát. Nem kért fel, hogy örködjek felette és most emlékeztethetne az illetéktelenségemre. Én csak erre a szegény kislányra gondolok, aki anélkül, hogy tudná, igen attól félek, hogy szegényke örökké kompromittálva van.

(Folytatása következik.)

— Hát igen: hogy megcsinálják-e a Piccadillyt?

— Ezt kérdi ön?

— Ezt kérdem én.

— Ezt ne kérdezze ön. Mondja csak így: a Piccadillyt megcsinálják. Semmi sem bizonyosabb a Piccadilly megcsinálásánál. Ez az a terv, amely arra született, hogy Budapest városa, ugyis mint egyén, ugyis mint közület, ugyis mint szédület, ugyis mint bődület, okvetlenül és mihamarabb megcsinálja.

— Mondja...

— Vigyázat. Csak azt ne kérdezze tőlem: mi az, hogy Piccadilly?

— Jó. Tehát mi az, hogy Piccadilly?

— Piccadilly, magyarul semmi, semmibb, fehér semmi, fekete semmi, semmi a négyzetben, a köbön, a nyolczadik hatványon és a hatodik nyolczványon. Ez az a semmi, amibe Budapestnek olyan biztosan és súlyosan kell beleesnie, amely biztosan és súlyosan a meteorok esnek az égből.

— De miért? ha olyan semmi?

— Azért, mert olyan semmi. Azért, mert senkise tudja, mi az: Piccadilly, és aki tudja, az is rosszul tudja, hogy tudja, mert nem tudja. Aki tudja, azt hiszi, hogy Piccadilly: az turós gombóc. Holott nem az; még csak nem is lekváros gombóc, sőt egyáltalán nem étel. Itálnak sem mondható. És nem nadrágtartó és nem harisnyakötő; nem, nem.

— Hanem.

— Hanem a Piccadilly egy egyszerű horog és rajta a *Hôtel de la Ville* az a kukac, melybe Budapest összes bizottságai, tanácsa és közgyűlése bele fog harapni.

— Esetleg nem.

— Feltétlenül: igen. Mondtam már, hogy senki sem tudja, mi az a Piccadilly. Hozzá kell még tennem, hogy senkinek sem kell a Piccadilly. Hozzá kell még azt is tennem, hogy a Piccadilly feneketlen ostobaság; s ezzel már elmondtam az okokat, melyek alapján Pest lesz a magyar Piccadilly. Lesz Piccadilly-tér és lesz Piccadilly-utcza. Megnyitják a Piccadilly-kávéházat, és lesz nyakkendőkirály a Piccadillyhez. És Pinte Pongrácz Pikedj Pikedilere magyarosítja a nevét. Mind ezt az ingyen telek miatt.

— Ön lóugrás szerint gondolkodik és ez számáragokat eredményez.

— Tévhit. Ragaszkodom hozzá, hogy mindez az ingyen telek miatt van.

— Összefüggést kérek.

— Parancsoljon. Mindent meg lehet csinálni Budapesten, amihez ingyen telket kér az ember, vagy olyan árat és fizetési módozatokat ajánl a telekért, ami egyértelmű azzal, hogy a város mégis csak ingyen adja oda a telkét. E városnak nincs lelke, csak telke van, de van lelke hozzá, hogy elpredálja a telkét. Ez a város romlott

a telke mélyéig, s csalódik, aki azt hiszi, hogy a Teleky-teret egy Teleky grófról nevezték el. Dehogy. Az ingyen telkekről.

— Melyikekről?

— Amikre a város sohasem építi a maga épületeit. Saját házait a város mindig azokra a telkekre építi, amiknek a becsértéke testvérek között négyzetölenként harmincz korona, ellenségek között hatvan korona, s amiket a város négyzetmilliméterenként harminczhat ágens és provizor között hatszáz koronáért vesz meg.

— Ön tuloz.

— Én innenek. Mert még azt nem mondtam el, hogy ugyanakkor a város odaadja a saját telkét ingyen, s annak, aki elvette tőle ingyen, ad a saját telkére öt millió kölcsönt, és megengedi, hogy a bankoknál is vegyen fel rája öt milliót, amit utóbb majd a városnak kell megfizetnie. Később, mikor az ingyen-telkes ember tönkrement és elpuczolta a város öt millióját és a bankokét, akkor a város tíz millióért visszavásárolja az ingyen telket. Ezt hívják Budapesten enyhe telkületnek és telki szükségletnek.

— Valóság ez, vagy álom?

— Csak városi politika. Amely meg fogja csinálni a Piccadillyt. Mert az *ilyen* üzlet, de nem őt, hanem harminczöt millió koronára.

— De hiszen egyelőre visszautasították a dolgot.

— Á! Csak visszaadták, mert nincs kellőképpen előkészítve. A pikedilisták ugyanis egyelőre nem kérték ingyen a telket és bizonyos fizetési feltételeket ajánlottak fel. Világos tehát, hogy az ügy valóban nincs jól előkészítve. Ha majd az általam fentebb már körvonalozott és ökörvonalozott propozíciót megteszik; akkor a város boldogan roskad Piked Ily keblére. Leromboltatja az Eskü-teret, az így szabaddá tett területre árkádokat épít, az így nyert árkádiát meghosszabbítja a Dunán keresztül és a Gellért-hegy alatt a Kelenföldig s az egészet odaajándékozta Piccadillynek, azzal a kikötéssel, hogy pesti ember csak egy forint huszért kaphat egy anzikcz-kártyát a Piccadillyről, ahová bedugnia az orrát tilos lesz. Az Erzsébet-hidat, mert utban van, felviszik a Jánoshegyre, ahol kacsalábon fog forogni, de a hidpénzt még akkor is meg kell fizetnie mindenkinek, akinek a családjában egy János nevű ember volt, van, vagy lesz.

— No de csak fel fog szólalni ez ellen valaki?

— Hogyne.

— A Hétfői Hörpentyüben lesz egy cikk, amely határozott hangon fogja megmondani a véleményét erről az üzelemről. Mert ez egy üzelem.

— És a polgárság?

— Ó, a polgárság általánosan hallgathat, titkosan dühönghet. Akinek ez nem elég, annak van még egy modus vivendije.

— És az?

— Egyszerű. Megpiccad és vége.

Gábor Andr.

HETI RIGMUSOK.

Telefon.

Polgártársam, viccelődjünk
József és Teréz jegyében.
Mely nevek nagyot jelentnek
A telefon életében.

Viccz-fiuknak ez a téma
Egyenesen kötelesség.
Ne kívánjuk, hogy a humrot
Ők e ponton eltemessék.

Képzeldjünk el egy románczot,
Melynek József lesz a hőse
És világos, hogy Teréz lesz
Az ő női ismerőse.

József! — mondják a nők sugva,
Ó Teréz! — a férfik bugják...
Miközben az apparátust
Kézzel-lábbal verik-rugják.

József, a füled kitépem!
Trézi, a hajad kihuzom!
És öröm viharzik által
A kezelőnői bluzon.

Mert eztán a kisasszonykák
Minden szidalomtól mentek;
Arra valók Teréz s József.
Emez új telefon-szentek.

»A szentjét a telefonnak!«
Ha kik majd így káromolnak:
Zokszavaik egyenest a
Két új szentre háromolnak.

De mert az üzem-zavar sok,
Ez a két szent kevés lesz még:
Avassanak még huszat fel,
Szívleljék meg ezt az eszmét.

93—96.

INNEN-ONNAN.

24 **Politikai divatok.** Rettenetes, hogy ebben az országban milyen barbárok az emberek s mennyire nem törődnek a divattal. Különösen a kormánypárt negligálja felbőszítő nyugalommal a divatlapok cikkeit. És így történhetett meg az a hallatlan eset, hogy az alkotmányvédelmi harcban senkisémm öltözött fel alkotmányvédelemhez illően. Tisza István gróf például sötét nyakkendőt kötött fekete szakállá alá, míg az igazságügyminiszter pláne puha vászoninget és czugos cipőt viselt. Borzasztó, kérem, borzasztó, és ennél csak az a vigasztalanabb, hogy ezek az urak vezettették ki Károlyi Mihályt, aki nyilas harisnyában, lakkcipőben és olyan tökéletes plasztromban vett részt a politikai harcban, hogy az még a mellénye letépése után is szeliden simult gazdája hősi kebelére. Mit szól ehhez a külföld, uraim, mit szól, igazán nem tudjuk elképzelni. És igazán csak rosszalni tudjuk e leleplezésekkkel szolgáló divatújságoknak meggondolatlan könnyelműségét, amelylyel ilyen kétségbeejtő színben állítják oda az új magyar forradalmat Európa kérelhetetlen véstörvényiséke elé. De úgy kell

azoknak, akik nem olvassák el a divatleveleket, úgy kell, úgy kell még Andrassy Gyulának is, aki ilyen zavaros politikai időkben barna fűszeklit hord fekete cipőhöz.

* * *

♂ Repülés a halálba. Egy pillanatra megrendültünk és hittünk a jövőben: minden, ami nagyszerű, vértanúkkal kezdődik, és ha felpiroslott a magyar aviatika első mártiriuma, a magyar aviatika sem késhet már soká. De istenem, a szegény és igazán jobb sorsra való Takács Sándor nem az aviatika mártírja volt, hanem részben a magáé és még nagyobb részben a kicsinyességé, azé a Magyarországé, amely selyemruhában cifrálkodik, míg a rajongói a levegőből — élnek. Olyan gép, amilyenén Takács Sándor a mennyországba repült, olyan gép a külföldön már az ócskavaskereskedőnek sem kell. És ez egészen pászol ahhoz a halálstílushoz is, hogy míg odakinn ötezres magasságokból zuhannak le a levegő felhőkarczolóiból, itt a levegő sámlijáról is hanyatt esnek. A halottnak persze mindegy, hogy negyven méterről, vagy ötezerről bukott-e le, de az élőknek jobb, ha nem a saját kárukon kell tanulni, hanem a halottén.

* * *

— A familia szégyene. Ha valaki nem gróf, vagy báró, akkor tulajdonképp egészen mindegy, hogy hogy hívják, — úgy látszik, a mágnásportáról elröpült szállóige mégse igaz, és akadnak esetek, amikor nem az a mindegy, hogy hogy hívnak valakit, hanem az, hogy gróf, vagy báró-e. Tehát: a Podmaniczky-bárók nyugalalmát az kávirta fel, hogy valahol az óperenciás tengeren is tul, Bácsalmáson él egy Podmaniczky és a rokon, Uram bocsá, maltert kever. Nosza czáfoltak: hogy ez a Podmaniczky nem az a Podmaniczky és különben se hiszik, és — végül — tiszteletbecsület a malternek, de egy Podmaniczky mégis csak Podmaniczky, és hogyha nincs egy vörös garasa se: inkább kitaratja magát a nemzetségtől, de maltert azt nem vesz a kezébe. No, erre a másik Podmaniczky is dühbe gurult és leleplezte az inkognitóját, »hogy ő igenis az aszódi Podmaniczky bárók ivadéka, ha megpukkadnak, akkor is, és ha mégsem az, akkor is hasznosabb tagja a társadalomnak«. Itt aztán már nem folytatták a bárók a polémiát, — mit is mondhattak azzal szembe, hogy igaz ami igaz, a báró is ember, de czimer nélkül meg lehet élni, de ház nélkül nem, és a malter nélkül az emberek mehetnének az eperfára lakni, mint a tyuk. Mit mondhattak volna, ha csak azt nem, hogy minek menjenek az eperfára, mikor az uborkafán is elég hely van még.

* * *

♂ Dalcroze Pesten. Nem minden pikantéria nélkül kezdődött. Az ujságokban kommunikék jelentették, hogy október tizenkettedikén a Zeneakadémián Dalcroze mester jelenik meg növendékeivel, kik tánczolni fognak, meztelen. A terem zsufolásig megtelt. Dalcroze a pódiumra lépett és előadást tartott módszeréről, melylyel a zenei érzéket nevelni lehet. Előadásából e szavak csengtek ki szüntelen: testkultusz... pedagógia... ritmus... pszichológia... látható zene, az előadás oly komoly volt és a művészetet oly gyakran emlegette, hogy a legszebb reményekre jogosított a produkciók meztelenségét illetőleg. Mégis, nem ez lett a vége egészen. A dobogón kis gyerekek jelentek meg és ifju hölgyek, polgárian barna és fekete szviiterekben és mozdulatokkal és lépésekkel, zenei kifejezéseket elevenítettek meg. A zene absztrakt anyaga testté vált a térben, szemléletessé azok számára, akik aperienciálására nem rendelkeztek a kellő érzékkel. A siker rendkívüli volt és el lehetünk rá készülve, a jövőben Nietzsche, Wilde, és a többiek mellett Dalcroze lesz a jelszó Pesten. Szombat

éjjel az Erzsébet-téren jól öltözködő egyének lejtettek libasorban és heves gesztusok kíséretében, egy magyar szüffraszett marólugot ivott, mert nem tudott $7/19$ és $5/28$ taktust dirigálni egyszerre, a főváros Dalcroze-tanfolyamokba küldi a betegeket, akiknek a kórházakban nem jutott hely, és az ötödik kerületben direkt pompéji urnákról elesett toaettekben fogják felszolgálni az intellektüellek a five o'clock theet a meztelen szociológusoknak. Ez a fejlődés utja, így differenciálódik minden Pesten, és miután a kultur-dervisek kezéből Dalcroze, mint pesti intézmény kikerült, csak mint kabarészám lesz ismét művészi és élvezetes, Gábor Andor verseivel és Szirmai Albert zenéjével.

* * *

□ Színészek. Mert a rosszul-informáltság föltétlen kelle a magyar sajtónak, nem tudhatta meg a magyar olvasóközönség ezen a héten, hogy mit is akarnak a színészek. Mindenfélét lehetett olvasni, csak a következő egyszerű dolgot nem: Nagyon sok vidéki színész van Magyarországon, több száz szegény-ember, férfi és nő vegyest, s van vagy harmincz színházigazgató. A színészeknek van egy egyesületük, a színészegylet nevű, de ez nem az övék, akik sokan vannak, hanem az igazgatóké, akik kevesen vannak. A színészek úgy tartják, hogy ők gyalázatosan rosszul vannak fizetve, az igazgatók ennek az ellenkezőjét vélik, s a színészek nem tudnak segíteni magukon, mert a központi szervezetük, amely tudna segíteni rajtuk, az igazgatók kezében van. A színészek tehát összeálltak és a kezükbe vették a saját egyesületüket és elkezdnek segíteni magukon. Ez történt, semmi egyéb, de ezt a keveset sem lehetett kihámozni a sajtóból, nem mert a sajtó maga sem tudta, hanem éppen azért, mert tudta, vagyis a sajtó ez esetben nem volt rosszul informált, hanem csak ő informált rosszul. Miért? Mert tisztelni kell a színházigazgatót. S ők tisztelik is. Annyira beleszoktak ebbe, hogy még a vidéki színházigazgatót is tisztelik, akihez pedig semmi közük nincs. Aminek a vidéki színházigazgató örülhet a legjobban.

* * *

Báró Kohner Alfréd. Régóta viaskodott már a halállal, mely végül nemcsak egy családot borított gyászba, de az egész közgazdasági világot is, amelynek valamennyi szárnyán, négy ponton harczolt egyszerre: mint gazda, mint fináncz, mint vállalkozó, mint kereskedő. És a maga személyében, a maga munkájában csodálatos harmóniában olvasztotta fel a farkasszemet néző termelési ágakat, és ország-világ számolt le azzal a babonával, hogy aki jó agrárius, az nem lehet egyuttal jó merkantilista. Hogy jótékony ember volt, arról talán nem kell külön beszélni, hisz a jótékonyág, hogy úgy mondjuk, esszenciáléja a Kohneréknak, a név fogalmának a dominense. A mások szenvedéseit meg tudta váltani, a magáét nem: fiatalon, alig negyvenéves korában dőlt ki, és mi bánatos szivvel fonjuk a sirjára ezt a kis betűkoszorút.

* * *

Delegációs ebéd. Milliókat kértek tőlünk és a delegációk megadták a milliókat. A külpolitikai viszonyok alakulása egyenesen kötelességül rötta a delegátusokra, hogy adják meg a hadseregnek azokat az eszközöket, melyek a monarchia védelmére szükségesek. A külpolitikai események, valamint az újabb milliós követelések kinosan nehezettek a delegátusok kedélyére, s az urak a legszomorubb hangulatban oszlottak volna széjjel, ha az utolsó napokban nem történik valami, ami vidám akkordjaival elnyomja a komor hangulatokat. Az urak delegációs ebédre gyűltek össze a Burgban s régi tapasztalás, hogy a jó konyha és pompás pincze derüre változtatja a legkomorabb életfilozófiát is. Hogy a Burg konyhája

milyen, erről legendák keringenek az ingyenczek közt. S hogy a pinczéje sem hagy kívánni valót maga után, azt legjobban bizonyítja, hogy a Burgban még mindig ragaszkodnak a **Moët et Chandon** cég világhírű pezsgőjéhez. Ezek után pedig érthető, hogy a szomorú delegációs ülések miért végeztek egy vidám akkorddal.

SZINHÁZ.

Bölcs Náthán. Gottfried Ephraim *Lessing*-et, a német irodalom heroikus munkását ránczigálta elő a *Nemzeti Színház*. Ő eltűnt német órák, amikor még őt olvastuk, a matematikust, aki véletlenül drámákat és verseket írt. Azaz csak félszemmel és félszívvél olvastuk. Már akkor sem szerettük őt. Fontoskodónak és unalmasnak találtuk a problémáit, tudtuk róla, hogy haragudott a francziákra és a szelleme józan, »bieder«. Mi az ördögöt érdekel tehát bennünket a zsidó, a török és a templárius párbeszéde ma, és a czammogó és száraz német jambus? Szomorú színház, ahol nincs más újdonság. *Lessing* problémája pedig valaha aktuális és forradalmi volt. Az ily zsurnalisztikus drámák azonban csak akkor maradnak meg, hogyha mögöttük rengeteg hit és hév tüzel. *Lessing* hideg és okos. Elmélettel akarta »reformálni« a német drámát. (Angol minták szerint.) A kenetteljes író és reformátor estélye alatt bizony kényelmetlenül feszengtünk és ásitottunk. Eszünkbe jutottak a német órák, a »Bölcs Náthán« unalmas vitája, s hogy milyen jó volt azalatt olvasni a pad alatt. Valami ócska és disznó francziát, filléres papíron, elmosódott betűkkel, de francziát, akit ez a tisztas író szívből utált. Ma is eldöntetlen, hogy melyik irodalom értékesebb: az, amely az iskolapadon van, vagy amelyet a pad alatt olvasunk?

Az új *Lehár*. Nem, kérem, az új *Lehár* csak a régi. Megint megjelent a Király-Színház karmesteri pulpitusán, megint a régi, mézédés mosolyával és mézédés keringőivel, a szép *Lehár* volt most is, akit muszáj megnézni minden évben a Király-Színházban és aki miatt már évek óta nem hallhat az ember egyetlen új hasznos, egyetlen új harmóniás, egyetlen új operettmuzsikát. A közönség kényelmes, és *Lehár* nem bolond, hogy ujat adjon neki, mikor a régi olyan jó. Tehát ismét színes és sok mindenre emlékeztető keringők, bécsiesen jókedvű indulók, duettek a közönségnek jól a fülébe muzsikálva és jó finálé a nagy keringővel a második fölvonás végén. De azért szép darab az *Éva*. A modern operettirodalom alig mutat föl ilyen eredeti librettót. Képzeld: a szerzők, akiknek a nevét igazán fölösleges megjegyezni, *Marxot* és *Engelst* tanulmányozták és a munkásmozgalmak köréből mefitették az *Éva* tárgyát. Az ötlet: az új milieu, ehhez jön egy kis szentimentalizmus, duett az első felvonásban, induló a másodikban és házasság a harmadikban. Adva van egy munkásleány és a gyáros. Az első felvonásban már kezdik egymást szeretni, a másodikban már duettet énekelnek a szerelemtől, és a közönség kezdi törni a fejét, miért nem mehet már haza, mikor tudja, hogy mi következik, a zenét pedig ismeri a Rácz Laczi bandájától. Még nem mehetsz haza, tisztelt publikum, mert még egy fölvonás hátra van, mondja a fejes *Lehár*, még jön egy keringő, amit utoljára a foyerban fütyültünk, először pedig nem is *Lehár* fütyülte. A darab megbukott Berlin-

ben, Bécsben, Milánóban és Nápolyban. Budapesten pedig? Hát megbukhatik itt egy operett? Az *Éva* a szezon operettje, és ha nem tetszik a közönségnek, mehet operettet hallgatni a sóhivatalba, vagy esetleg a Népooperába.

IRODALOM.

A költő és az asszony.

— *A Falconieri-villa regénye.** —

Némelyik oldalon mintha verseket olvasnánk.

Testetlen, csodás hajlékonyságu színes vonalak fonódnak össze az író lelkében, az olvasó szívében, vagy a Campagna aranyesőtől parazsas rengetegében. Fehér márványszobrok, csonkák és loncztól koszoruzottak, mint bánatos refrének néznek vissza az utak kanyarulatánál. Az ősz teljes színskálája ragyog az ódon villák között, az aczéllék tő tükrét a siró fűzfa ága simogatja és egy alfatódal, amiben ott reszket a szerelem sóvárgása. Rimek nincsenek, de a sorok lüktetésén érzik a költő szerencsés órája. Valaki, aki félt, hogy nem tudja megőrizni a dicsőséget, aki nem bírja el, hogy előre eltemessék, egy poéta, egy művész, a magányhoz menekül és a magány végez vele. Ellopja és elégeti a gondolatait, a vágyait, a hevülését, az ifjúságát és a szerelmét. Egy ember, akinek megingott a magába vetett hite, elfulladtan áll meg a Falconieri-villa halálos csendjében és szerelmet vall a magány misztériumának. Bátorság kell ehhez, vagy gyávaság? Verlaine óta a versek nem felelnek a kérdezőknek, csak muzsikálnak, mint éjjel a szökökutak vize és — Voss Richárd modern poéta!

Néha már szinte sok is ez a tobzódás színekkel, hangokkal, vonalakkal, arra gondolunk, — szorongva és elszomorodva — hogy nem bírjuk tovább a művészi játékot, ez a legmagasabb pont, most már csak halkulhat a zene, csak fogyhat a gazdag sugárzás, már csak fáradtabbak leszünk, mi vagy az író, — egyremegy — és akkor egyszerre még tüzelesebb lesz a napfény a szelid hajlású dombok hátán, komorabb az árnyék fekete bársonya a rekettys mélyén, s most már a rohanó paripák patkócsengése is úgy ér a fülünkbe, mint valami elszabadult, homlott muzsika, a megállás és pihenés minden reménye nélkül. Szín, vonal és zene egymásba folyva, egyszerre ivódnak belénk, lehetetlen disztingválni. Tarka levelek rakétája röpi hosszu uszályban a vágatók után, aztán lemarad egy lila fátyol. Az erdő zug, mint az orgona, s a tragikus boru egyre növekszik a fák között. A balladák magányos lovása meginog a nyeregben, senki, senki sincs már mellette, üres az erdő és Cola Campana gróf a sziklacsucsról beleugrat lovával a tejfőhöz ködbe... A színek káprázatának vége van, a zene elhallgat és a hajnali szél meghajtja a fák sötét zászlóját.

A poéta befejezte a verset, s a refrén, a csonka Pán-szobor még egyszer kivillan az út hajlásán, mikor leteszszük a könyvet.

És — kérdezzük — a költő és az asszony? Istenem, hát a gróf és Mária és aztán a tragika barátnője. Jó, ez szerelem, finom, stílusos és elegáns szerelem, de hát aztán a költő és az asszony? Nem, ez nincs és ezt kissé kedvetlenül valljuk be. Pedig Voss ért a pszichoanalízishez és a

* A magyar fordítás alkalmából.

CZIPŐK

Elsőrangú angol varrott férfi és női. Egységárak: K 16.50, 20.50

Zsuffa utóda **FÜREDI ADÁM** Budapest IV., Egyetem-utca 3. sz. (a hazai lakárpénztárral szemben) Nagy képes árjegyzék ingyen és bérmentve. Telefon 94-07.

nagy probléma, a művészi kettősség paradoxonja, ami legjobban a nővel szemben éleződik ki, mégis homályban marad. Egy szóval, egy gesztussal utal rá a költő, — hiszen azért költő — és aztán eddig van. A regényíró itt elsikkadt valahol. A könyv végén egy pár nagyszerű naplójegyzet tanuskodik csak mellette. A lira, a gyönyörű, gazdag lira elsodort mindent, és úgy érezzük magunkat, mint egy koncert után: gyönyörködünk, de beszélni róla szinte fölösleges.

Uj romantika, — mondják a szives esztétikusok, és csodálatos: igazuk van. Voss a gondolatok és érzéseknek nem a megnyilvánulásait hozza elének, hanem magát a gondolatot és érzést. De, mert pittoreszk a látása, mindenhez hozzányul ecsetével, ami kezeügyébe esik. És amennyire előbbre segíti vallomásaiban öszinte lirája, annyira hátráltatja a képek utáni sóvárgása. Mikor a legérdekesebb titkok aijtájához közeledik, egyszerűre megfordul és mámorosan feledkezik bele a Campagna fölött kinyuló alkonyat aranyos glóriájába. Miért? Talán mert előtte az életnek csak az a része bir értékkel, amit a könyvek, képek és szobrok adtak hozzá. Talán mert az életnek ezt a részét épp úgy eleven, ható erőnek látja, mint azt, amelyik a földhöz nőtt és gyarak kohójában formálódott. És ha így van, ki mondhatja, hogy ebben a körben nem lehet emberi dokumentumokról beszélni? A kávéház tükörelakán. túl csurog az októberi eső. A rendőr viaszkos csuklyája olyan, mint egy fekete tükör, amiben a József-körut ördögi kupolái nézegetik magukat. A rendőr áll, mozdulatlanul és nem tud semmit Anatole France-ról, a Crainquebille-ről és arról, hogy ő most szimbólum, akin keresztül az irodalom átvezetődik az életbe, hogy annak szerves része legyen.

Nos, az új romantikával is csak ide lukadunk ki. Nem bánom, a szavakon nem vitatkozom. Az bizonyos, hogy a Jacobsenek és Voss Richárdok művészete másfajta művészet, mint Gogolé. Témában is, formában is és egész bizonyosan fajsúlyban is. De művészet.

Kárpáti Aurél.

Csengey Gusztáv. Megállunk e rohanó és dekadens fővárosban és meglepetve nézünk Észak-Magyarország egy havas megyéje felé, ahol egy öreg költőt ünnepelek. Egy agg poétát, ki egyetlen vers lángja mellett ül, mint ki nem alvó gyertyánál, és úgy tekint a halhatatlanságba. Csengey Gusztáv a halhatatlan, ez bizonyos, mert *A fogoly lengyelt* még száz év múlva is szavalni fogják a magyar iskolákban és a gyermekek szájáról el nem vész soha ez a név és ez a vers. És hiába komolykodik az irodalomtörténet, hogy mást is irt az öreg ur, regényeket, novellákat, époszt, ez a vers az élet, a többi a tudósoké. Egy fuvallat levegő ez egy eltűnt és elfeledett korszakból. És tisztelettel kell hogy tekintsünk kissé megöregedett ritmusaira, melyek egy csöppet köszvényesen bár az időtől, de változatlan virtussal pattognak egymásután. Ez a vers, melynek a szerzője itt él még közöttünk, kiállotta a legnagyobb emberi betegséget, a feledést, és győzött az évtizedeken. A Csengey Gusztáv jubileuma bánatos mementó a költőknek, kik ontják a verseket életük minden napján, és aztán rimeik tarka zürzavarával együtt roskadnak a sírba. Ez a poéta már elvégezte a dolgát a történettel, a memóriákkal, az esztendőkkal. Ő ma már azonosítja magát egyetlen élő versével, azonosítsuk hát mi is, s amit ifjusága egy-ragyogó délelőttjén vetett papírra, valamikor, ötven évvel ezelőtt, ünnepejük ma érte ősz fürteit és elfáradt jobbát. És tapsoljuk ki érte a pódiumra mi, akik sokkal fiatalabbak vagyunk ennél a meleg és szép magyar költeményénél.

Panoptikum. (Lakatos László könyve.) »Az élet kicsiny panoptikumát akartam összeállítani, a kasszához ülni és egy pár filléért becsalogatni a szegényeket.« A pár fillért lefizettük, az előadás megkezdődött, és nem tellett bele tíz perc és szédülten álltunk az impressziók vakító zuhogásában. Csönget a gép és lassan, álmosan kikomponálódik a kép: egy óriási, izzadt kuglizó: *a pesti vasárnap* — egy pillanatot a nagy csirkefogó életéből. *Ottokár-püspök beszél*: dantei komorságba borítkozik a szín, ecce sacerdos. És a lump kávéházváros ájult igézetten hallgat... és az utolsó padban fölényesen mosolyog egy riporter. Most jön a legmonumentálisabb kép: *Udvari bál*... ezt, ezt el kell tenni, fel kell akasztani, mindig újra megbámulni: az etikett regénye, halott korok, porladó kulturák egy mozdulatlan síkban ölelkeznek 1911-gyel. Sebes ütemekben szikrázik a többi kép, képek, amiket valamennyien láttunk és amikor láttuk, nem találtunk bennük érdekeset, rendkívülit semmit... és a kis budai panoptikumban egy darab Magyarországot stigmatizál mindegyik. A mozi romantikája, kocsiszin-dramája helyett egy grandiózus történelmi szatira. Magyarország a XX. század elején. A pillanatot autóján roboz végig a dolgok és városok alatt, nem láthat meg mindent, de a szemének nagyszerű optikája van: a végtelenség perspektívájába tágitja a dolgok körvonalait. Ez az új riporter: nem diurnistája a mának, hanem történetírója, szociológusa — és imprezariója; és ez az új riport: nem kettős könyvvitel, hanem a ma és holnap, az ujság és a könyv kompromisszuma. A kép utolsót berreg és még egyszer megnézzük a színlapot: Lakatos László. (l. e.)

KÖZGAZDASÁG.

A Foncière pesti biztosító-intézet életbiztosítási osztályánál a folyó év október 1-ig 4244 ajánlat 18,972.523 kor. biztosítási tőkére és 14.160 korona járadékra nyújtott be, 3854 kötvény 17,452.558 kor. tőkére és 12.960 kor. járadékról állított ki. A díjbevétel 5,004.715 kor. 73 fillérré rug. Haláleset 214 jelentetett 863.268 kor. összegről. Egyszermind utalunk ama különös kedvezményekre, melyeket ezen hazai intézet (alapítva 1864-ben 4 millió kor. részvénytőkével, nyereség és díjtartalékaival és évi bevételei körülbelül 50 millió kor.) az életbiztosításnál nyújt: 1. Hadbiztosítást díjptólék nélkül a népfőlkélok védkötelezettjeire nézve a teljes biztosított összeg erejéig. (A katonai szolgálat egyéb kötelezettjeire nézve mérsékelt díjptólék mellett.) 2. A feltételek értelmében a biztosítás érvényének megtámadhatatlansága még az esetben is, ha a biztosított párba vagy öngyilkosság folytán halt volna el, vagy ha utólag kiténnék, hogy a biztosított a biztosítás alapjául szolgáló ajánlatban lényeges körülményekre nézve tévedett. 3. Egy, három vagy öt évi nyereségelosztással egybekötött biztosításokat eszközöl. 4. A biztosításnak három évi fennállása után a biztosításra jutányos feltételek mellett a) kölcsönt ad, vagy azt b) visszavásárolja, vagy c) minden további díjfizetés nélkül tőkésítést eszközöl, anélkül hogy a félnek utóbbiért folyamodnia kellene.

Felolós szerkesztő és kiadótulajdonos: KISS JÓZSEF.

Sajátkézszítményü valódi francia mellfűzők a legjobb és legegységesebb kivitelben, ugyszintén nap- és esernyők, férfi- és női boternyők nagy választékban jutányos árak mellett csakis a szoliditásáról elismert régi *Brand Samuel* (Király-utca 16.) áruházában kaphatók. E cég gyártmányai az ideai párisi, római és londoni nemzetközi kiállításon a legnagyobb kitüntetésben részesültek.

Feltűnő haladást mutat az utóbbi időben a cipőszakma, ugyannyira, hogy igazán bámulatba ejti az embert, ha megtekinti Zsuffa utóda, Füredi Ádám Egyetem-utca 3. szám alatti cipőüzletének kirakatait, hogy milyen elsőrendű, mesés kivitelű cipők vannak kiállítva. Bámulatos olcsó, 16:50 és 20:50 korona egységes szabott árak mellett.

Alkalmi ékszer-árak kaphatók: SCHÖN GÉZA *** Ideiglenes helyiségében *** Budapest, Egyetem-u. 11. sz.

A NŐK

jelszava:
DIANA

**krém
szappan
puder**

mert ezen szépitőszerek használata nélkül tisztességes társaságba nem lehet megjelenni.

A Diana-krém, Diana-szappan és Diana-puder

50 fillérért

mindenütt kapható.

Főösleges tehát ezután vazelin, gliczerint, kremzeleszt, tejkrémet vásárolni és esténként ily értéktelen szerekek kezeinket vagy arcunkat bekenni és tönkretenni. Diana-krém ezután 50 fillérért eredeti porcellántégelyekben kapható. És pedig: száraz Diana-krém, zsíros Diana-krém, gliczerines Diana-krém. Legjobb kézfehérítő, bőrápoló arczenőcs. A szeplő és pattanás egyedüli ellenszere a Diana-krém és szappan.

Mindenütt kapható. Egyedüli készítő: Erényi Béla Diana-gyógyszertára, Budapest, V., Károly-körut 5. Postán legkevesebb 3 koronás megrendeléseket szállítunk.

Csak

DIANÁT

fogadjon el.

Minden nőnek felhívjuk figyelmét a Diana-puder használatára. Eredeti dobozokban 50 fillérért mindenütt kapható.

Hozzon

a legközelebbi gyógytárból nekem egy tégely „Erényi-Ichthyol - Salicyl“-t, mondá egy orvos az inasához. Az inas nagyot néz és önkénytelenül kérdi, hogy mire jó az!
Nem bírok

Magával

mondá az orvos s ha ilyen perfidens lesz, ki fogom dobni. De azért elárulja neki a nagy titkot, hogy az Erényi-Ichthyol-Salicyl páratlan szer bőrbántalmaknál, különösen a hol viszketegséggel, párosult bőrbántalmakról van szó. Kövér nők és férfiaknál a test különféle részein kipállások következtében is nagyon gyakori a viszketegséget környékező kellemetlenségek. Az izzadás is egy kellemetlen ügy, mely nagyon gyakori manapság és a szomszédok

Rögtön

észreveszik. Tehát minden viszketegség: legyen az krónikus v. sem, kipállás, izzadás, bőrbántalom teljesen élmulasztható az

ERÉNYI

Ichthyol-Salicyl

segítségével. — Orvosok állandóan rendelik 3 koronás eredeti nagy tégelyekben. —

Készíti:

Erényi Béla gyógyszerész.

Budapest, Károly-körut 5.

Kapható a gyógyszertárakban.

Ismeri

Ön

már a

Diana

**sósorszesz
grandiózus hatását?**

Minden **egészséges**

és minden **beteg**

igazolhatja, hogy az elképzelhető legjobb siker csakis

Diana sósorszesz

használata által érhető el.

Az egész országban mindenütt kapható.

Erényi Béla

gyógyszerész

Budapest, Károly-körut 5.

(Postán legkevesebb 6 üveg szállítható utánvétel mellett.)

Minden üvegnek plombálva kell lenni.

Egy üveg DIANA- sósorszesz	1 nagy üveg DIANA- sósorszesz	1 legn. üveg DIANA- sósorszesz
44	1.20	2.50
fillér.	korona.	korona.